

บทที่ 1

บทนำ

1. บทนำความเป็นมาและความสำคัญของการศึกษา

สถานการณ์ของโลกปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากประเทศไทยเองนับได้ว่าได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม เป็นเหตุให้รัฐบาลต้องปรับเปลี่ยน การบริหารไปตามสภาพที่เปลี่ยนแปลงไป

กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมเป็นกระทรวงหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศในการช่วยเหลือราษฎรผู้ที่ประสบปัญหาความเดือดร้อน ซึ่งในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวนั้น กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ได้มีนโยบายส่งเสริมการจัดตั้งองค์กรประชาชนในระดับหมู่บ้าน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ราษฎรเกิดความรู้และแนวคิด ในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งในการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านเริ่มแรก ปี พ.ศ. 2527 และให้ทุกจังหวัดจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ซึ่งในจังหวัดนครราชสีมา ได้เริ่มจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2534 จนถึงปัจจุบันรวมทั้งสิ้น 3,404 ศูนย์

จากการศึกษาการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านจังหวัดนครราชสีมา ทำให้ทราบสภาพปัญหา โดยทั่วไปของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านจังหวัดนครราชสีมา เช่น ปัญหาการใช้จ่ายเงินศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน คณะกรรมการขาดความเข้าใจในหลักการ และแนวคิดเกี่ยวกับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ซึ่งทำให้ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านไม่เข้มแข็ง ตามที่กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมคาดหวังไว้

สภาพปัญหาดังกล่าว ผู้เขียนมีความเห็นว่าแนวทางที่จะทำให้ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านเข้มแข็ง นั้น คนในชุมชนน่าจะมาร่วมคิดหาแนวทางให้ศูนย์

สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านเข้มแข็ง โดยคนในชุมชนและกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ดำเนินกิจกรรมพัฒนาศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านให้เป็นองค์กรประชาชนช่วยเหลือประชาชนด้านแรงงานและสวัสดิการสังคมได้ดี ก็ย่อมจะทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง หมู่บ้านเข้มแข็งได้ ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนจึงให้ความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาเสริมสร้างความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านจังหวัดนครราชสีมา

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อทราบสภาพทั่วไปของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน
2. เพื่อใช้เป็นแนวทางเสริมสร้างความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านในอนาคตต่อไป
3. เพื่อใช้ประโยชน์ในการวางแผนปฏิบัติงานในปีต่อไป

ขอบเขตการศึกษา

ดำเนินการศึกษาศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านในจังหวัดนครราชสีมา

วิธีการศึกษา

1. ศึกษา ค้นคว้าจากเอกสาร และผลการดำเนินงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง
2. ประชุมสัมมนา
3. ผลจากการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการเสริมสร้างความเข้มแข็ง ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านและศึกษาคณะปฏิบัติในหมู่บ้าน ระหว่างวันที่ 21-23 ธันวาคม 2543 ณ โรงแรมเทพนคร จังหวัดบุรีรัมย์
4. ปรีกษา สอบถามและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ จากกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน กำนันผู้ใหญ่บ้าน ประชาชนและบัณฑิตอาสา

ผลคาดว่าจะได้รับ

1. สามารถใช้แนวทางหรือข้อเสนอแนะต่าง ๆ จากการศึกษานำไปใช้เป็นแนวทางพัฒนาศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านในอนาคต ได้เป็นอย่างดี เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยส่วนรวม
2. ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ทำให้ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านเข้มแข็ง
3. ทำให้ทราบสภาพทั่วไปของหมู่บ้านในจังหวัดนครราชสีมา รวมทั้งสภาพที่เป็นจริงของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

บทที่ 2

ความเป็นมาของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ความเป็นมา

1. จัดตั้งครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2527 ที่จังหวัดปราจีนบุรี เนื่องจากมีปัญหาความรุนแรงจากกองกำลังต่างชาติดิบบริเวณชายแดน เจ้าหน้าที่ไม่สามารถดูแลความทุกข์สุขของประชาชนได้อย่างทั่วถึง ประชาสงเคราะห์จังหวัดสมัยนั้น (นายประพัฒน์ หงษ์ทอง) ได้พัฒนาผู้นำท้องถิ่น และเผยแพร่ความรู้ให้ประชาชนที่มีความคิดริเริ่มที่จะรวมตัวเป็นกลุ่มคณะ เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ก่อนที่ทางราชการจะเข้าไปให้ความช่วยเหลือต่อไป
2. คณะรัฐมนตรีมีมติ เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2530 ให้กรมประชาสงเคราะห์ ดำเนินการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน โดยใช้อักษรย่อว่า “ศสพ.” เพื่อทำหน้าที่เป็นองค์กรของประชาชนในการดูแลให้ความช่วยเหลือประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนที่ประสบปัญหาความเดือดร้อน ต่อมารัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณอุดหนุนศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านศูนย์ละ 12,500 บาท เพื่อให้คณะกรรมการ ศสพ. ได้นำไปช่วยเหลือเบื้องต้นแก่ผู้ประสบความเดือดร้อนหรืออื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน ซึ่งคณะกรรมการเห็นสมควร
3. เมื่อมีการจัดตั้งกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมการสังคมขึ้นในปี พ.ศ. 2536 ได้มีการยกเลิกระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ ศสพ. ในการดำเนินงานของกรมประชาสงเคราะห์จังหวัด และออกระเบียบกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ว่าด้วยศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน พ.ศ. 2544 เพื่อให้การส่งเสริมสนับสนุน ศสพ. ได้ครอบคลุมภารกิจของกระทรวงแรงงานฯ ในทุกด้าน ได้แก่ ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสที่ประสบความเดือดร้อน จัดหางานและส่งเสริมการมีงานทำ พัฒนาฝีมือแรงงาน คุ้มครองสิทธิประโยชน์ผู้ใช้แรงงาน การประกันสังคม และบริการอื่น ๆ รวมทั้งระดมความช่วยเหลือจากองค์กรภาครัฐและเอกชน

ความหมายของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน คืออะไร สามารถพิจารณาจำจำกัด
ความได้หลายลักษณะ คือ

1. ตามความหมายระเบียบกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ว่าด้วยการ
ส่งเสริมและสนับสนุนศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน พ.ศ. 2544 ศูนย์
สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน หมายความว่า องค์กรประชาชนในระดับหมู่บ้าน
ที่จัดตั้งขึ้นอยู่ในรูปคณะกรรมการ และในการนี้ได้ให้ความหมายของหมู่บ้าน คือ
เขตการปกครองหมู่บ้านที่จัดขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ และให้
หมายรวมถึง “ชุมชน” ในท้องที่กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา เทศบาล ตลอดจน
“กลุ่มบ้าน” ในศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาและ “เขต” ในนิคมสร้างตนเองด้วย

2. ความหมายความแท้จริงที่เกิดจากอดีต ปัจจุบันสามารถกล่าวได้ว่า ศูนย์
สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน คือ องค์กรประชาชนที่บุคคลจำนวนหนึ่งรวมตัวกัน
หรือ ถูกรวมตัวกันโดยภาครัฐในรูปแบบคณะกรรมการ เพื่อดำเนินงานด้านสวัสดิการ
สังคม ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดขึ้น โดยมีการวางระบบข้อบังคับของการ
รวมตัว การอยู่ร่วมกัน การปฏิบัติต่อกัน การติดต่อคือ สารระหว่างสมาชิก และ
ส่วนราชการอย่างมีระบบจากหน่วยงานภาครัฐ

3. ความหมายจากองค์ประกอบที่มีอยู่ ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน
คือ “ องค์กรประชาชนที่ดำเนินงานด้านสวัสดิการสังคม ที่มีเงินกองทุนเพื่อวัตถุประสงค์
ประสงค์ การจัดตั้งและการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน”

ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านจากระเบียบกระทรวงแรงงานและ
สวัสดิการสังคม ว่าด้วยการส่งเสริมและสนับสนุนศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำ
หมู่บ้าน พ.ศ. 2544 ได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำ
หมู่บ้าน ไว้คือ

1. ส่งเสริมให้ราษฎรเกิดความรู้และแนวคิดในการจัดตั้งองค์กรช่วยเหลือซึ่ง
ซึ่งกันและกัน โดยให้ราษฎรร่วมกันแก้ไขปัญหาด้านแรงงานและสวัสดิการสังคมของ
ตนเองในพื้นที่อันเป็นหลักประกันที่ราษฎรจะได้รับการช่วยเหลือโดยรวดเร็วและทัน
ต่อเหตุการณ์

2. เป็นศูนย์กลางในการประสานงานกับหน่วยราชการ หรือองค์กรภาค
เอกชนที่จะลงไป ดำเนินกิจกรรมด้านแรงงานและสวัสดิการสังคมและด้านอื่น ๆ ใน
หมู่บ้าน

3. เป็นศูนย์กลางในการให้คำปรึกษาแนะนำ แก้ไขปัญหาและกระจายบริการ
ด้านแรงงานและสวัสดิการสังคมไปสู่ราษฎรในหมู่บ้านอย่างทั่วถึง

4. เป็นแหล่งสถิติข้อมูลพื้นฐานและข่าวสารด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม
ในหมู่บ้าน

หน้าที่ของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

หน้าที่ภารกิจ ของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านควรให้ราษฎรใน
พื้นที่ และคณะกรรมการศูนย์ได้ร่วมกันพิจารณากำหนดขึ้นเอง แต่เพื่อให้เป็นองค์กร
ประชาชนที่สามารถบริการประชาชนด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม ได้อย่างมี
ประสิทธิภาพ ควรมีหน้าที่รับผิดชอบ คือ

1. สำรวจข้อมูลผู้ประสบปัญหาด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม
2. จัดทำทะเบียนผู้ประสบปัญหาด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม

3. เป็นศูนย์กลางข้อมูลข่าวสาร ด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม
4. เป็นศูนย์กลางการบริหารด้านแรงงานและสวัสดิการสังคมและการประสานงานกับภาครัฐและเอกชน
5. จัดทำแผนความต้องการด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม
6. เป็นที่พึ่งของประชาชนที่ประสบความเดือดร้อนทุกเมื่อ โดยการให้คำปรึกษาแนะนำและจัดสวัสดิการช่วยเหลือจากเงินกองทุนศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน
7. ช่วยเหลือประชาชนผู้ด้อยโอกาส ผู้ประสบความเดือดร้อน เพื่อให้สามารถดำรงชีพได้อย่างปกติ ชุมชนมีความสุข และเป็นที่ยังชีพปรารถนาของทุกคน โดยจัดบริการตามเสียงส่วนใหญ่ของคณะกรรมการ ศสข.
8. ระดมความร่วมมือจากประชาชน หน่วยงานภาครัฐและเอกชนในการดำเนินงานของ ศสข.
9. บริหารจัดการเงินกองทุน ศสข. ให้มั่นคงถาวรพร้อมที่จะช่วยเหลือประชาชนและพัฒนาชุมชนให้ยั่งยืนสืบต่อไป
10. ดำเนินการอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนในหมู่บ้าน

ขั้นตอนการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

๑. เจ้าหน้าที่กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เป็นผู้เผยแพร่และประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ให้แก่ชาวบ้าน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และกรรมการหมู่บ้าน เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชุมชาวบ้านและคณะกรรมการหมู่บ้านทุกฝ่าย เพื่อรับทราบนโยบายหลักการ วัตถุประสงค์ บทบาท และภารกิจของศูนย์สงเคราะห์ราษฎร ประจำหมู่บ้าน
2. คัดเลือกคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ราษฎรในหมู่บ้านเป็นผู้คัดเลือกคณะกรรมการศูนย์ฯ

3. คัดเลือกสถานที่ทำการของศูนย์ฯ ที่เหมาะสม ซึ่งควรพิจารณาสถานที่ใกล้ชุมชน ประชาชนสามารถเดินทางไปติดต่อได้ง่ายและสะดวก

4. เมื่อได้จัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านแล้ว ให้จัดประชุมคณะกรรมการ จัดทำระเบียบการของศูนย์ฯ เพื่อใช้ในการปฏิบัติงานต่อไป

คณะกรรมการ ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

1. บุคคลที่ได้รับการคัดเลือกจากประชาชนในหมู่บ้าน หรือชุมชนให้ทำหน้าที่คณะกรรมการ ศสพ. ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน กรรมการ เลขานุการ เสร็จญุก จำนวนไม่น้อยกว่า 5 คน หรือตามความเหมาะสม

2. ระยะเวลาดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการ ศสพ. ให้หมู่บ้านแต่ละหมู่บ้านเป็นผู้กำหนดตามความเหมาะสม พร้อมระบุไว้ในระเบียบ ศสพ. ให้ชัดเจน

3. กรณีกรรมการชุดเก่าพ้นจากตำแหน่ง ให้ส่งมอบงานและเงินทุน ศสพ. ให้กรรมการชุดใหม่ภายใน 30 วัน นับแต่พ้นจากตำแหน่ง

โครงสร้างคณะกรรมการศสพ.

- ประธานกรรมการศูนย์
- รองประธานกรรมการศูนย์
- กรรมการ (ฝ่ายสวัสดิการเด็ก เยาวชน สตรี ครอบครัว)
- กรรมการ (ฝ่ายสวัสดิการ คนพิการ คนไร้ที่พึ่ง ผู้สูงอายุ)
- กรรมการ (ฝ่ายสวัสดิการผู้ประสบภัย)
- กรรมการ (ฝ่ายจัดหางาน ฝึกอาชีพแรงงาน)
- เสร็จญุก
- เลขานุการ
- ที่ปรึกษา
- ผู้ประสานงาน

จำนวนคณะกรรมการ จำนวน 5 – 15 คน และจัดตั้งคณะกรรมการฝ่ายอื่น ๆ เพิ่มอีกได้ตามความเหมาะสม

หน้าที่คณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ประธาน ควรมีหน้าที่

1. แจ้งเรื่องการจัดตั้ง ศสพ. รายชื่อคณะกรรมการ ศสพ. พร้อมระเบียบ ศสพ. ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อทราบและเป็นการประสานงาน
2. ประชุมคณะกรรมการร่างระเบียบการดำเนินงาน ศสพ. และประชุมวางแผน และจัด กิจกรรมต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ
3. ประชาสัมพันธ์หรือประชุมชี้แจงให้ประชาชนทราบเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และการจัดบริการ
4. ประสานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำแผน และโครงการประจำปี เพื่อให้ความช่วยเหลือประชาชนอย่างต่อเนื่อง เป็นแผนประจำปี
5. ประสานกับส่วนราชการและองค์กรเอกชน เพื่อขอรับการสนับสนุน
6. มอบหมายภารกิจให้กรรมการ ปฏิบัติตามผลอย่างต่อเนื่อง

รองประธาน ควรมีหน้าที่

1. ปฏิบัติงานแทนประธานเมื่อประธานไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้
2. หน้าที่อื่น ๆ ตามที่ประธานหรือคณะกรรมการเลียงส่วนใหญ่มอบหมาย

กรรมการ ควรมีหน้าที่

1. ทำงานตามที่ได้รับมอบหมายจากประธาน ศสพ. เช่น
  - 1.1 ดำรวจข้อมูลและจัดทำทะเบียนผู้ประสบความเดือดร้อน
  - 1.2 เข้าประชุมคณะกรรมการพิจารณาการดำเนินงาน ศสพ. เช่น การช่วยเหลือผู้ประสบปัญหา ความเดือดร้อน การระดมเงินกองทุน ศสพ. การเบิกจ่ายเงิน กองทุน ศสพ. เป็นต้น
  - 1.3 ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร
2. หน้าที่อื่น ๆ ตามที่ประธานหรือคณะกรรมการเลียงส่วนใหญ่มอบหมาย

เลขานุการ ควรมีหน้าที่ดังนี้

1. ประสานงานในคณะกรรมการ ศสข.
2. ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเกิดความเข้าใจในแนวทางการดำเนินงานของ ศสข.
3. จัดการประชุมคณะกรรมการ ศสข. ตามที่ประธานมอบหมาย
4. ประสานงานส่วนราชการในสังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับองค์กรเอกชนในจังหวัด ฯลฯ
5. จัดบันทึกการประชุมคณะกรรมการ ศสข.
6. หน้าที่อื่น ๆ ตามที่ประธานหรือคณะกรรมการเลขาธิการส่วนใหญ่มอบหมาย

เหรียญกษาปณ์ ควรมีหน้าที่

1. เปิดบัญชีเงินฝากกองทุน ศสข. ไว้กับธนาคาร สถาบัน หรือองค์กรการเงินอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการส่วนใหญ่เห็นสมควร
  2. การเบิกจ่ายเงินกองทุน ศสข. ให้ผู้ได้รับการช่วยเหลือตามมติคณะกรรมการ ศสข. เลขาธิการใหญ่ เก็บรักษาเงินสำรองจ่าย ตามมติคณะกรรมการ ศสข.
  3. จัดทำบัญชีรับ - จ่ายเงินกองทุนให้ถูกต้องเป็นปัจจุบันและตรวจสอบได้ และให้รายงานการใช้เงินให้ประชาชนได้ทราบ
  4. หน้าที่อื่น ๆ ตามที่ประธานหรือคณะกรรมการเลขาธิการส่วนใหญ่มอบหมาย
- ผู้ประสานงานและที่ปรึกษาศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ผู้ประสานงาน ศสข. คือ บุคคลที่กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมหรือจังหวัดแต่งตั้งให้เป็นผู้ประสานงาน ศสข. ในระดับตำบล ระดับอำเภอ หรือระดับจังหวัด เพื่อทำหน้าที่ประสานงาน นำบริการ และการช่วยเหลือไปสู่ประชาชน บุคคลที่เป็นผู้ประสานงานควรแต่งตั้งจากประธานคณะกรรมการ ศสข. ในระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด หรือบุคคลที่เป็นข้าราชการหรือประชาชนที่มีความสามารถและมีเวลาในการติดต่อประสานงาน ซึ่งจะมีหรือไม่มีก็ได้

สถานที่ทำการ ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

สถานที่ทำการ ศสบ. ควรเป็นสถานที่ ซึ่งประชาชนในชุมชนสามารถเดินทางไปติดต่อได้ง่ายและสะดวก มีพื้นที่เพียงพอในการประชุมคณะกรรมการ ศสบ. การจัดเก็บเอกสารและสิ่งของสำรองจ่าย หรือสิ่งของบริจาคตลอดจนที่ปิดประกาศข้อมูลข่าวสารของ ศสบ. และทางราชการ เช่น ที่ทำการ อบต. ศาลาประชาคม วัด โรงเรียน สถานที่ของหน่วยงานอื่นใดก็ได้ ที่ยินดีให้ใช้สถานที่ร่วมกัน หรือบ้านประชาชน ศสบ. หากมีพื้นที่พอเพียงและติดต่อสะดวก ทั้งนี้ คณะกรรมการ ศสบ. จะเป็นผู้ที่ติดต่อขอใช้สถานที่ต่าง ๆ ตามความเหมาะสม

เมื่อเลือกและกำหนดสถานที่ทำการ ศสบ. ได้แน่นอนแล้ว คณะกรรมการ ศสบ. ควรประกาศให้ประชาชนในชุมชนนั้น ทราบถึงรายชื่อบุคคลที่เป็นคณะกรรมการและชี้แจงบริการที่ ศสบ. จะสามารถให้บริการประชาชนได้ การขอรับบริการ คำแนะนำ คำปรึกษาและคำร้องทุกข์ให้ติดต่อขอรับบริการได้จากประธาน ศสบ. และคณะกรรมการ ศสบ. เพื่อพิจารณาช่วยเหลือตามความเหมาะสม และลงทะเบียนข้อมูลไว้ พร้อมปิดประกาศไว้ที่ทำการ ศสบ.

๔ กองทุน ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

กองทุน ศสบ. คือ เงินของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ที่ประชาชนทุกคนในหมู่บ้านเป็นเจ้าของสำหรับใช้จ่ายในการช่วยเหลือผู้ประสบความเดือดร้อน ผู้คือโอกาสในหมู่บ้าน และการดำเนินของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านตามระเบียบของ ศสบ. ซึ่งมีแหล่งที่มาของกองทุน ศสบ. ดังนี้

1. จากการริเริ่มของชุมชน หรือคณะกรรมการ ศสบ. ระดมเงินที่ผู้มีจิตศรัทธา บริจาค เพื่อจัดตั้งเป็น "เงินกองทุนศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน"
2. จากเงินอุดหนุนของกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน

3. จากการจัดกิจกรรม เช่น การจัดงานวันเด็ก การจัดงานวันสงกรานต์ และผู้สูงอายุ การทอดผ้าป่า การจัดแข่งกีฬา เป็นต้น

4. เงินที่เกิดจากการบริหารจัดการของคณะกรรมการ ศสพ. เช่น การกู้ยืมของประชาชน การถือหุ้นในกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ กลุ่มประกอบอาชีพที่คาดว่า จะมีผลกำไรแน่นอน กู้ยืมลงทุนและอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

วิธีการเปิดบัญชีเงินกองทุน ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

คณะกรรมการ ศสพ. ควรนำเงินกองทุน ศสพ. ฝากไว้ที่ธนาคาร สถาบัน หรือ องค์กรการเงินที่เหมาะสม โดยใช้ชื่อบัญชี “เงินกองทุนศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน”

- ประธาน		ธนาคาร
- เภรัญญิก	_____ เงินกองทุน _____	สถาบัน
- กรรมการ	ศสพ.	องค์กรการเงิน

(รวม 3 คน) ที่เหมาะสม

เงินฝากในบัญชีชื่อ “เงินกองทุนศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน”

๔

- ผู้เปิดบัญชี 1.....ประธาน ศสพ.
 2.....เพรัญญิก
 3.....กรรมการ

เงื่อนไขการสั่งจ่ายเงินประธาน ศสพ. ลงลายมือชื่อร่วมกับกรรมการ หรือ เพรัญญิกคนใดคนหนึ่ง

การเก็บรักษาเงินสด

ควรให้เหรียญกษาปณ์เก็บรักษาเงินสดไว้ ตามที่คณะกรรมการ ศสพ. กำหนดเพื่อช่วยเหลือประชาชนกรณีฉุกเฉิน

การช่วยเหลือประชาชนจากเงินกองทุนศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ควรให้เป็นไปตามมติเสียงส่วนใหญ่ของคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

การใช้จ่ายเงินกองทุนศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

เงินกองทุน ศสพ. เป็นเงินของหมู่บ้านหรือชุมชนที่ประชาชนทุกคนมีสิทธิจะได้รับประโยชน์ โดยมีคณะกรรมการ ศสพ. ที่ได้รับคัดเลือกมาทำหน้าที่บริหารจัดการการเบิกจ่ายเงินกองทุนทุกครั้งจะต้องเป็นไปตามเสียงส่วนใหญ่ของคณะกรรมการ ศสพ.

เพื่อให้การใช้จ่ายเงินกองทุน ศสพ. เป็นไปตามหลักเกณฑ์ในการจัดตั้ง ศสพ. คณะกรรมการ ศสพ. ควรกำหนดแนวทางการเบิกจ่ายเงิน ดังนี้

1. การช่วยเหลือให้เปล่า

1.1 คนที่ไม่สามารถช่วยตนเองได้ตามความจำเป็น เช่น คนพิการ เด็ก

4 ขากจน คนชรา ผู้ประสบสาธารณภัย เป็นต้น

1.2 เป็นทุนสำหรับการศึกษาเด็กและเยาวชน

1.3 การจัดกิจกรรมเพื่อสาธารณะและชุมชน

2. ให้กู้ยืมประกอบอาชีพตามที่คณะกรรมการ ศสพ. เห็นสมควร ซึ่งควรให้มี

ผู้ค้ำประกัน ระยะเวลาและอัตราดอกเบี้ยที่ชัดเจน

3. ทดรองจ่ายหรือให้ยืม สำหรับบรรเทาความเดือดร้อนแก่ผู้ขอรับบริการผ่าน ศสพ.

4. ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนและเป็นการระดมทุนสนับสนุนการรวมกลุ่มประกอบอาชีพ กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ สหกรณ์ร้านค้า กิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ ที่คณะกรรมการเห็นว่าจะได้รับประโยชน์และเป็นผลดีต่อชุมชน
5. ค่าใช้จ่ายสำนักงาน ศสพ.
  - 5.1 ค่าวัสดุในสำนักงาน เช่น กระดาษ ดินสอ ปากกา ป้ายประกาศ แบบพิมพ์ต่างๆ ฯลฯ
  - 5.2 ค่าพาหนะเดินทาง เช่น ค่ารถ ค่าน้ำมัน ฯลฯ
  - 5.3 ค่าสาธารณูปโภค เช่น น้ำ ไฟฟ้า โทรศัพท์ ฯลฯ
  - 5.4 ค่าใช้จ่ายใดๆ ที่คณะกรรมการฯ เห็นสมควร

ข้อมูลสำคัญของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ข้อมูลจะได้มาจากการสำรวจข้อมูลหรือการรับเรื่องราวจากประชาชนที่มาติดต่อหรือจากการประสานงานกับคณะกรรมการหมู่บ้าน หรือกลุ่มต่าง ๆ ที่ได้มีการสำรวจข้อมูลไว้แล้ว ข้อมูลมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องรวบรวมจัดเก็บไว้ที่ ศสพ. เพื่อให้การจัดบริการแก่ผู้ด้อยโอกาสและผู้ประสบปัญหาความเดือดร้อนจากเงินกองทุน ศสพ. ได้อย่างมีประสิทธิภาพ หรือการประสานขอรับบริการจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

ข้อมูลสำคัญที่ควรมีไว้ใน ศสพ. ได้แก่

1. ครอบครัวยากจนมีรายได้น้อยพอเพียงในการดำรงชีพได้อย่างปกติสุข
2. เด็ก เยาวชนที่ประสบปัญหาความเดือดร้อน ได้แก่ กำพร้า ถูกทอดทิ้ง ถูกกระทำทารุณ เด็กที่ไม่ได้รับการศึกษา เป็นต้น
3. สตรีหม้ายที่เป็นผู้นำครอบครัว และอยู่ในฐานะยากจน
4. ผู้สูงอายุที่ขาดผู้อุปการะดูแล ยากจน ที่ได้รับเบี้ยยังชีพแล้ว และยังไม่ได้รับเบี้ยยังชีพ
5. คนพิการที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ และอยู่ในครอบครัวยากจน

6. ผู้เจ็บป่วยเรื้อรัง ผู้ป่วยเอดส์
7. ผู้ที่ต้องการฝึกอาชีพ และพัฒนาอาชีพ
8. ผู้ว่างงาน และต้องการมีงานทำ
9. กลุ่มอาชีพต่างๆ ในหมู่บ้านหรือชุมชน
10. ข้อมูลอื่นๆ เช่น จำนวนประชากร การประกอบอาชีพสถานที่สาธารณะ
ข้อมูล จปฐ. กชช.2 ค เป็นต้น

การจัดทำแผนด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม

เนื่องจาก ศสพ. เป็นองค์กรในชุมชนที่มีความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม และการปกครองกับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบัน สภาคำบลได้ปรับเปลี่ยนมาเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นส่วนใหญ่และมีงบประมาณในการบริหารของตนเอง รวมทั้งมีหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรในพื้นที่ รวมทั้งการพัฒนาศรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และคนพิการด้วย

ฉะนั้น ในการปฏิบัติงานของ ศสพ. ก็ควรจะมีความสัมพันธ์เนื่องกับการบริหารงานของ อบต. กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม จึงได้กำหนดแนวทางการทำงานของคณะกรรมการ ศสพ. ทางหนึ่ง คือ ให้จัดทำแผนด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม นำเสนอ อบต. ในแต่ละพื้นที่พิจารณาไปบรรจุไว้ในแผนพัฒนา อบต. ประจำปีต่อไป

ก่อนที่จะจัดทำแผนงานด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม แต่ละ ศสพ. ควรจะมีการดำเนินงาน ดังนี้

1. จัดทำข้อมูลด้านแรงงานและสวัสดิการสังคมให้เป็นปัจจุบัน เพื่อให้ได้จำนวนที่แน่ชัดว่า มีบุคคลใดในชุมชนที่ประสบปัญหาความเดือดร้อน และบุคคลใดต้องการความช่วยเหลือ

2. สอบถามว่า บุคคลดังกล่าวประสบปัญหาประการใดแล้วนำเสนอคณะกรรมการ ศสช. พิจารณาว่าเป็นปัญหาหรือไม่ และสมควรเสนอขอความช่วยเหลืออย่างไร

3. ให้บันทึกผลการประชุมคณะกรรมการ ศสช. พร้อมเสนอแผนงานความต้องการและโครงการขอรับความช่วยเหลือ ให้องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นพิจารณา พร้อมทั้งสำเนาแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดทราบ เพื่อจะได้พิจารณาแนวทางการส่งเสริมสนับสนุนให้ความช่วยเหลืออย่างเหมาะสมต่อไป

องค์ประกอบความเข้มแข็งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน จะประสบความเข้มแข็งมากน้อยเพียงใดขึ้นกับปัจจัยที่สำคัญ เช่น

1. การมีส่วนร่วมของประชาชน
2. ความเสียสละ และมีคุณธรรมของคณะกรรมการ ศสช.
3. ความสามารถในการบริหารจัดการเงินกองทุนในการช่วยเหลือผู้ประสบ

ความเดือดร้อน

4. การประสานงานที่ดีกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
5. ข้อมูลพื้นฐานที่ถูกต้อง

บทที่ 3

สภาพปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของ ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านของจังหวัดนครราชสีมา

1. สภาพทั่วไป

จังหวัดนครราชสีมา ได้มอบหมายให้สำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัดนครราชสีมา ดำเนินการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านของจังหวัดนครราชสีมา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 จนถึงปี พ.ศ. 2542 จำนวน 3,360 ศูนย์

สำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดนครราชสีมา ร่วมกับหน่วยงานกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดนครราชสีมา ได้ดำเนินการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านของจังหวัดนครราชสีมาเพิ่มเติมอีก จำนวน 44 ศูนย์ รวมทั้งหมดที่ได้ตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านของจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 3,404 ศูนย์ การจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำบ้านดังกล่าว เพื่อให้เป็นศูนย์กลางดำเนินงานช่วยเหลือประชาชนผู้ด้อยโอกาส และผู้ประสบความทุกข์ยากเดือดร้อน โดยประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาในท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งจะทำให้ประชาชนผู้ทุกข์ยากเดือดร้อนในหมู่บ้าน ได้รับการดูแลได้รับการช่วยเหลืออย่างทั่วถึง และทันต่อเหตุการณ์บนพื้นฐานของการช่วยเหลือ ซึ่งกันและกัน

สำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดนครราชสีมา ร่วมกับเจ้าหน้าที่ผู้กำกับดูแลบัณฑิตอาสาสมัครระดับอำเภอของหน่วยงานกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดนครราชสีมา ได้มอบหมายให้บัณฑิตอาสาสมัครในแต่ละอำเภอออกไปสำรวจประเมินผลความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ตามแบบรายงานระดับการพัฒนาศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน (แบบ ศสบ.) รอบที่ 4 เดือนธันวาคม 2544 โดยพิจารณาตามหลักเกณฑ์การประเมินใช้ตัวชี้วัด จำนวน 5 รายการ สรุปได้ดังนี้

ระดับความเข้มแข็ง

1. เข้มแข็งมาก	จำนวน	488	ศูนย์
2. เข้มแข็ง	จำนวน	1,686	ศูนย์
3. ไม่เข้มแข็ง	จำนวน	1,230	ศูนย์
	รวมทั้งสิ้น	3,404	ศูนย์

จังหวัดนครราชสีมาได้รับเงินอุดหนุนศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ศูนย์ฯ ละ 12,500 บาท จากกรมประชาสงเคราะห์ตั้งแต่ พ.ศ. 2537 จนถึง พ.ศ. 2542 จำนวน 3,092 ศูนย์ เป็นเงินทั้งสิ้น 38,650,000 บาท ต่อมากระทรวงแรงงาน และสวัสดิการสังคมได้ออกระเบียบกระทรวงแรงงานฯ ว่าด้วยศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน พ.ศ.2541 และในปี 2543 ได้มอบเงินอุดหนุนศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านให้จังหวัดนครราชสีมาอีก จำนวน 60 ศูนย์ฯ ละ 12,500 บาท รวมเป็นเงิน 750,000 บาท และในปี 2544 ได้มอบเงินอุดหนุนศูนย์สงเคราะห์อีก 22 ศูนย์ฯ ละ 12,500 บาท ปัจจุบันนี้จังหวัดนครราชสีมาได้รับเงินอุดหนุนศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน จำนวนทั้งสิ้น 3,194 ศูนย์ฯ เป็นเงินทั้งสิ้น 39,925,000 บาท ยังคงเหลือศูนย์ฯ ที่ยังไม่ได้รับเงินอุดหนุนศูนย์ฯ จำนวน 210 ศูนย์ฯ จาก 32 อำเภอ/กิ่งอำเภอ

2. สภาพปัญหา และอุปสรรค

จังหวัดนครราชสีมาได้จัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ตั้งแต่ พ.ศ. 2534 จนถึงพ.ศ. 2544 จำนวน 3,404 ศูนย์ จาก 32 อำเภอ/กิ่งอำเภอ และกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมได้ให้จังหวัดนครราชสีมาแต่งตั้งคณะทำงานพัฒนาศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านจากหน่วยงานกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 14 หน่วยงาน เพื่อให้คณะทำงานพัฒนาศูนย์ฯ ดังกล่าวทำหน้าที่ติดตามเยี่ยมเยียนให้การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพความเข้มแข็ง

การดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอที่รับผิดชอบ และให้รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรค การแก้ไขปัญหา และข้อเสนอแนะต่าง ๆ แก่คณะกรรมการประสานการดำเนินงานศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านจังหวัดนครราชสีมาอย่างสม่ำเสมอเป็นประจำทุกเดือน ซึ่งจังหวัดนครราชสีมาได้มีคำสั่งจังหวัดฯ ที่ 1890/2544 ลงวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2544 แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาศูนย์ฯ จังหวัดนครราชสีมาแล้ว

จากการที่คณะกรรมการพัฒนาศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านของจังหวัดนครราชสีมา ได้ออกไปตรวจเยี่ยมศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านในอำเภอที่รับผิดชอบ สำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดนครราชสีมา จึงได้สรุปปัญหาศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านของจังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวมของจังหวัดนครราชสีมาที่เป็นอุปสรรคทำให้ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านของจังหวัดนครราชสีมาไม่ประสบผลสำเร็จตามที่ทางราชการตั้งเป้าหมายไว้ ซึ่งมีปัญหาดังนี้

1. คณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ไม่รู้บทบาทหน้าที่ของตนเองว่ามีหน้าที่ทำอะไรในศูนย์ฯ และช่วยเหลือผู้ประสบความเดือดร้อนในศูนย์ฯ ได้อย่างไร

2. คณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ส่วนมากไม่ได้มาจากการคัดเลือกจากราษฎรในหมู่บ้าน จะมาจากการแต่งตั้งของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เนื่องจากทางราชการต้องการให้จัดตั้งศูนย์ฯ โดยรวดเร็ว เพื่อเสนอส่วนกลางในการพิจารณาขอรับเงินอุดหนุนศูนย์ฯ

3. คณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ไม่ทราบหลักเกณฑ์การใช้จ่ายเงินกองทุนศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านว่า ใช้อย่างไรจึงจะถูกต้องตามระเบียบที่ทางราชการกำหนด บางศูนย์ฯ ไม่กล้านำเงินกองทุนศูนย์ฯ มาใช้เนื่องจากกลัวจะมีความผิด

4. ราษฎรในศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านไม่รู้ว่าการตั้งศูนย์ฯ จะมีประโยชน์แก่เขาอย่างไร จึงไม่ค่อยสนใจเนื่องจากจะต้องไปประกอบอาชีพเกษตรกรรม และอาชีพอื่น ๆ เพื่อเลี้ยงครอบครัว เรื่องศูนย์ฯ จะเป็นเรื่องที่ไกลตัว
5. ส่วนมากไม่ทราบว่าจะต้องไปหาเงินกองทุนศูนย์ฯ จากที่ไหนได้บ้าง เงินกองทุนศูนย์ฯ จึงมีเท่าเดิมหรือลดลง
6. คณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านบางแห่งได้นำเงินกองทุนศูนย์ฯ ไปใช้เพื่อประโยชน์สาธารณะในหมู่บ้าน เช่น จ้างทำประปาในหมู่บ้าน เป็นต้น
7. หากคนที่พร้อมทั้งความรู้และความสมัครใจ เสียสละมาช่วยงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านได้ยาก เนื่องจากทำงานเป็นคณะกรรมการศูนย์ฯ ไม่มีค่าตอบแทน และบางครั้งจะถูกกล่าวหาว่าช่วยเหลือแต่พวกพ้องตัวเองจึงไม่มีใครจะมาเป็นคณะกรรมการศูนย์ฯ
8. การดำเนินการ เรื่องศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านจะมีประธานกรรมการศูนย์ฯ ซึ่งจะเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้ดำเนินการศูนย์ฯ ทั้งสิ้น กรรมการศูนย์ฯ คนอื่น ๆ จะไม่ทราบ
9. กำนันและผู้ใหญ่บ้านเข้าใจว่าเมื่อกำนัน ผู้ใหญ่บ้านครบวาระ 5 ปี จะต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการศูนย์ฯ ชุดใหม่แทนชุดเก่า
10. คณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านนำเงินกองทุนศูนย์ฯ ไปใช้หมดโดยไม่ทราบเหตุผล ทำให้คณะกรรมการศูนย์ฯ ชุดใหม่ไม่สามารถนำเงินกองทุนศูนย์ฯ ไปช่วยเหลือราษฎรที่ประสบความเดือดร้อนด้านแรงงานและสวัสดิการสังคมในศูนย์ฯ ได้
11. ไม่มีคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านปฏิบัติหน้าที่ในศูนย์ฯ เป็นประจำ ราษฎรไม่สามารถขอรับคำแนะนำปรึกษาในเรื่องต่าง ๆ ได้ และสถานที่ตั้งของศูนย์ฯ ราษฎรไม่รู้จักเนื่องจากไม่มีป้ายศูนย์ฯ บอกไว้

12. คณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านส่วนมากจะเป็นคณะกรรมการในหมู่บ้านหลายคณะ เช่น หน่วยงานของกระทรวงสาธารณสุข เกษตรมหาดไทย อุตสาหกรรม พาณิชย เป็นต้น

จากสภาพของปัญหาที่เกิดขึ้นกับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านดังกล่าว ขอสรุปรูปเป็นหัวข้อใหญ่เพื่อจะได้มองเห็นชัดเจนได้ 2 กรณี ดังนี้

1. ด้านบุคคล

1.1 คณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านยังไม่เข้าใจบทบาทและหน้าที่ของศูนย์ฯ อย่างชัดเจน โดยเฉพาะภาระหน้าที่ด้านการเก็บข้อมูลการเสียดสละในการทำงานของคณะกรรมการศูนย์ฯ คณะกรรมการศูนย์ฯ มีภารกิจหลายด้าน เช่น อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน อาสาสมัครประชาสงเคราะห์ อาสาสมัครจัดหางาน อาสาสมัครแรงงาน อาสาสมัครแจ้งข่าวอาชญากรรม อาสาสมัครด้านการเกษตร อาสาสมัครด้านพาณิชย ฯลฯ ทำให้ต้องรับภาระการจัดเก็บข้อมูลหลายด้าน เกิดความสับสนไม่มีเวลาเพียงพอ เนื่องจากจะต้องไปประกอบอาชีพทางเกษตรกรรมและอาชีพส่วนตัว จึงทำให้ละเลยและไม่ให้ความสนใจ

1.2 คณะทำงานพัฒนาศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านของจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นหน่วยงานสังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมในจังหวัดนครราชสีมา บางคนยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของศูนย์ฯ ได้ชัดเจน จึงไม่สามารถให้คำแนะนำ ปรีกษาหารือ หรือเป็นที่เลื่องให้แก่คณะกรรมการศูนย์ฯ ในเรื่องต่าง ๆ ได้

1.3 การจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านที่ผ่านมาก่อเกิดจากความต้องการของทางราชการ โดยเจ้าหน้าที่เข้าไปชี้แนะ และเร่งเร้าให้จัดตั้งมากกว่าความต้องการของราษฎรในหมู่บ้าน

1.4 คณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านไม่ได้รับคำตอบแทนในการปฏิบัติงาน รวมทั้งไม่มีผลประโยชน์จากศูนย์ฯ จึงจำเป็นต้องหาบุคคลที่มีความเสียสละจริง ๆ ในการช่วยเหลือผู้ที่ประสบความเดือดร้อนด้านแรงงานและสวัสดิการสังคมในศูนย์ฯ

1.5 คณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านบางศูนย์ฯ ไม่ค่อยถูกกันทำให้งานศูนย์ฯ ไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร

2. ด้านข้อมูล

2.1 ข้อมูลของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านยังไม่เป็นปัจจุบัน เช่น ข้อมูลผู้สูงอายุ ผู้พิการ คนยากจน ผู้ว่างงาน ผู้ถูกเลิกจ้าง เป็นต้น

2.2 แบบฟอร์มการขอรับความช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการ และแบบฟอร์มในเรื่อง ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านมากเกินไป ข้อมูลที่บันทึกอาสาสำรวจ เช่น ข้อมูล ทรศ. สสค. เป็นต้น คณะกรรมการศูนย์ฯ ไม่รู้จักนำไปใช้ประโยชน์ในการขอรับการสนับสนุนจาก อบต. หรือภาคเอกชน

2.3 เற்றுณิกของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ไม่ได้จัดทำบัญชีรับ - จ่ายเงินกองทุนศูนย์ฯ ให้ถูกต้องเป็นปัจจุบัน และสามารถตรวจสอบได้จากปัญหาของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านของจังหวัดนครราชสีมาที่ผ่านมา ทำให้สำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดนครราชสีมา เลขานุการคณะกรรมการประสานการดำเนินงานศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านจังหวัดนครราชสีมา ร่วมกับหน่วยงานกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดนครราชสีมา ได้จัดทำโครงการอบรมทบทวนความรู้ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านให้แก่คณะกรรมการศูนย์ฯ ของจังหวัดนครราชสีมา ประจำปี 2544 และโครงการติดตามผลการปฏิบัติงานศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านจังหวัดนครราชสีมา ปี 2544 โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. โครงการอบรมทบทวนความรู้ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านให้แก่คณะกรรมการศูนย์ฯ จังหวัดนครราชสีมา ประจำปี 2544

1.1 วัตถุประสงค์

- (1) เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านให้ เป็นไปอย่างถูกต้องตามระเบียบกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมว่าด้วยศูนย์ ฯ พ.ศ. 2544
- (2) เพื่อให้คณะกรรมการศูนย์ ฯ ได้ทราบแนวทางการใช้จ่ายเงินกองทุนศูนย์ฯ และสามารถนำไปช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาด้านแรงงานและสวัสดิการสังคมในหมู่บ้านเป็นไปตามที่กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กำหนด
- (3) เพื่อให้คณะกรรมการศูนย์ฯ ได้ทราบภารกิจหน้าที่ของหน่วยงานสังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมในจังหวัดนครราชสีมา ที่นำบริการ ไปในศูนย์ ฯ

1.2 เป้าหมาย

- ๔ คณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน จำนวน 720 คน

1.3 ขั้นตอนการดำเนินงาน

- (1) จัดทำโครงการทบทวนความรู้เรื่องศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านให้แก่คณะกรรมการศูนย์ ฯ จังหวัดนครราชสีมา ประจำปี 2544 เสนอจังหวัดนครราชสีมาให้ความเห็นชอบและอนุมัติเงินงบประมาณตามที่สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม สนับสนุนตามแผนค่าใช้จ่ายโครงการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านของสำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคม จังหวัดนครราชสีมา

- (2) ประสานงานกับอำเภอทุกอำเภอ เพื่อขอความร่วมมือขอใช้หอประชุมศาลาประชาคมอำเภอ เป็นสถานที่ในการจัดอบรมทบทวนความรู้เรื่องศูนย์ ฯ ให้แก่คณะกรรมการศูนย์ ฯ ในพื้นที่แต่ละอำเภอ ตามกำหนดการฝึกอบรม ฯ
- (3) แจ้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านในพื้นที่ ส่งกรรมการเข้ารับการฝึกอบรม
- (4) ขอความร่วมมือจากหัวหน้าส่วนราชการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมในจังหวัดฯ เป็นวิทยากรบรรยายให้ความรู้เรื่องภารกิจหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับศูนย์ ฯ
- (5) สำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดนครราชสีมาร่วมกับคณะทำงานพัฒนาศูนย์ ฯ ในแต่ละอำเภอรับผิดชอบดำเนินการตามโครงการอบรมทบทวนคณะกรรมการศูนย์ ฯ ของจังหวัดนครราชสีมาให้บรรลุตามเป้าหมาย รวม 6 ครั้ง

1.4 ระยะเวลาดำเนินการ

วันที่ 1 พฤษภาคม 2543 - วันที่ 30 กันยายน 2544 จำนวน 6 ครั้ง
 ครั้งๆ ละ 120 คน

08.00 - 09.00 น.	- ลงทะเบียน
09.00 - 10.00 น.	- พิธีเปิดการอบรม
	- บรรยายพิเศษจากนายอำเภอ
10.00 - 10.45 น.	- พักรับประทานอาหารว่าง
10.45 - 11.00 น.	- บรรยายเรื่อง “บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน” โดยแรงงานและสวัสดิการจังหวัดนครราชสีมา และคณะ

12.00 น.	- พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00 - 14.00 น.	- กิจกรรมการดำเนินงานศูนย์สงเคราะห์ ราษฎรประจำหมู่บ้าน โดยวิทยากร
14.00 - 15.00 น.	- การดำเนินงานศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำ หมู่บ้าน
15.00 - 16.30 น.	- กลุ่มย่อยอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น งานศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน
16.30 น.	- ปิดการอบรม กรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน เดินทางโดยสวัสดิภาพ

1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- (1) คณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านเข้าใจบทบาทหน้าที่และการปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาด้านแรงงานและสวัสดิการสังคมในหมู่บ้านเป็นไปอย่างรวดเร็ว และทันต่อเหตุการณ์อย่างมีประสิทธิภาพ ตามระเบียบกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมว่าด้วยศูนย์ ฯลฯ
- (2) คณะกรรมการศูนย์ฯ เข้าใจแนวทางการใช้จ่ายเงินกองทุนศูนย์ฯ การเก็บรักษาเงินกองทุนศูนย์ฯ และแนวทางการระดมกองทุนศูนย์ฯ ได้เป็นอย่างดี
- (3) คณะกรรมการศูนย์ฯ ได้ทราบภารกิจและหน้าที่ของหน่วยงานกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมในจังหวัดฯ ทุกหน่วยงานสามารถที่จะให้คำแนะนำ ปรีกษา และประสานหน่วยงานกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมที่เกี่ยวข้องแก้ไขปัญหาให้กับผู้ประสบปัญหาด้านแรงงานและสวัสดิการสังคมในหมู่บ้านได้

- (4) คณะกรรมการศูนย์ฯ ได้เพิ่มพูนความรู้และพัฒนาในการปฏิบัติงาน ทั้งในระดับหมู่บ้าน ระดับอำเภอ และระดับจังหวัดมากยิ่งขึ้น อันจะทำให้บรรลุเป้าหมายในการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

2. โครงการติดตามผลการปฏิบัติงานศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านของจังหวัดนครราชสีมา ประจำปี 2544

2.1 วัตถุประสงค์

- (1) เพื่อให้คำปรึกษาแนะนำการปฏิบัติงานเรื่องศูนย์ฯ ตามระเบียบกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมว่าด้วยศูนย์ฯ
- (2) เพื่อรับฟังปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการศูนย์ฯ
- (3) เพื่อให้คำปรึกษา แนะนำ และการจัดทำหลักฐานการใช้จ่ายเงินกองทุนศูนย์ฯ ให้ถูกต้องตามระเบียบกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมว่าด้วยศูนย์ฯ พ.ศ. 2541
- (4) เพื่อแจ้งให้คณะกรรมการศูนย์ฯ ทราบว่าศูนย์ฯ ให้การช่วยเหลือผู้ประสบความเดือดร้อนด้านแรงงานและสวัสดิการสังคมในพื้นที่ศูนย์ฯ ไม่ใช่เพื่อสงเคราะห์ผู้ด้อยโอกาสและผู้ทุกข์ยากเดือดร้อนต่างๆ เพียงด้านเดียว

2.2 เป้าหมาย

ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำบ้าน จำนวน 1,500 ศูนย์ฯ ใน 32 อำเภอ/กิ่งอำเภอ

2.3 ขั้นตอนการดำเนินงาน

- (1) ประสานงานกับคณะทำงานพัฒนาศูนย์ฯ เพื่อให้ออกตรวจเยี่ยมศูนย์ฯ พร้อมกับบัณฑิตอาสาในพื้นที่อำเภอที่รับผิดชอบออกตรวจเยี่ยมศูนย์ฯ ตั้งแต่เดือนมิถุนายน - กันยายน 2544

- (2) ประสานงานกับอำเภอทุกอำเภอเพื่อขอความร่วมมือให้คณะกรรมการศูนย์ฯ ให้ความร่วมมือในการออกตรวจเยี่ยมศูนย์ฯ ของคณะทำงานพัฒนาศูนย์ฯ
- (3) สำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดนครราชสีมา รวบรวมรายงานผลการตรวจเยี่ยมศูนย์ฯ จากคณะทำงานพัฒนาศูนย์ฯ รายงานราชการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ทุกวันที่ 10 ของเดือน

2.4 ระยะเวลาดำเนินการ

เดือนมิถุนายน - กันยายน 2544

2.5 งบประมาณและหน่วยงานรับผิดชอบ

สำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดนครราชสีมา

2.6 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- (1) คณะกรรมการศูนย์ฯ ได้รับคำปรึกษา แนะนำจากคณะทำงานพัฒนาศูนย์ฯ ในเรื่องศูนย์ฯ ตามระเบียบกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมว่าด้วยศูนย์ฯ พ.ศ. 2544 อย่างถูกต้อง
- (2) คณะกรรมการศูนย์ฯ เข้าใจหลักเกณฑ์แนวทางการใช้จ่ายเงินกองทุนศูนย์ฯ รวมทั้งแนวทางการระดมเงินกองทุนศูนย์ฯ เป็นอย่างดี และจัดทำเอกสารหลักฐานของศูนย์ฯ ได้ถูกต้อง
- (3) คณะกรรมการศูนย์ฯ สามารถเสนอปัญหา อุปสรรคให้คณะทำงานศูนย์ฯ ได้ดำเนินการช่วยเหลือในเบื้องต้น และนำปัญหา อุปสรรคดังกล่าวมาแจ้งให้ สำนักงาน แรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดนครราชสีมาทราบ เพื่อดำเนินการต่อไป

*****

บทที่ 4

ผลการดำเนินงานศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านของจังหวัดนครราชสีมา

สำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดนครราชสีมา ร่วมกับคณะทำงานพัฒนาศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านและบัณฑิตอาสาได้ร่วมกันจัดทำโครงการอบรมทบทวนความรู้เรื่องศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านให้แก่คณะกรรมการศูนย์ฯ ของจังหวัดนครราชสีมา และโครงการติดตามผลการปฏิบัติงานศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านของจังหวัดนครราชสีมา ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม - กันยายน 2544 จำนวน 720 คน จาก 32 อำเภอ/กิ่งอำเภอ โดยได้รับงบประมาณจำนวน 81,500 บาท จากสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ผลการดำเนินงานทั้งสองโครงการสรุปได้ดังนี้

1. โครงการอบรมทบทวนความรู้ เรื่องศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านแก่คณะกรรมการศูนย์ฯ ของจังหวัดนครราชสีมา เป้าหมาย ผู้เข้ารับการอบรมฯ จำนวน 720 คนใช้งบประมาณ 81,500 บาท ปรากฏว่าคณะกรรมการศูนย์ฯ เข้ารับการอบรม 1,000 คน เกินเป้าหมายที่ตั้งไว้ สาเหตุเพราะเนื่องจากหน่วยงานในสังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมที่รับผิดชอบศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านในพื้นที่ได้สนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติม

2. โครงการติดตามผลการปฏิบัติงานศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านของจังหวัดนครราชสีมา เป้าหมาย 1,500 ศูนย์ฯ จาก 32 อำเภอ/กิ่งอำเภอ คณะทำงานพัฒนาศูนย์ฯ ของแต่ละอำเภอ พร้อมด้วยบัณฑิตอาสาได้เข้าไปตรวจเยี่ยมศูนย์ฯ ปรากฏว่าสามารถตรวจเยี่ยมให้คำปรึกษา แนะนำแก่คณะกรรมการศูนย์ฯ ได้ครบตามเป้าหมาย

จากผลการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านของจังหวัดนครราชสีมา 2 โครงการ สำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดนครราชสีมา ร่วมกับคณะทำงานพัฒนา-ศูนย์ฯ ของจังหวัดนครราชสีมา และบัณฑิตอาสา จึงขอสรุปผลการดำเนินงานของศูนย์ฯ ตามองค์ประกอบของการพัฒนาศูนย์ฯ ด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำ
หมู่บ้านจังหวัดนครราชสีมา

คณะกรรมการพัฒนาศูนย์ฯ ของจังหวัดนครราชสีมา ร่วมกับบัณฑิตอาสา
ได้เข้าไปตรวจเยี่ยมศูนย์ฯ ในแต่ละอำเภอพบว่าคณะกรรมการศูนย์ฯ ไม่ได้
ประชาสัมพันธ์ภารกิจของศูนย์ฯ ให้ประชาชนในศูนย์ฯ ได้รับทราบ ประชาชนไม่มี
ส่วนในการคัดเลือกคณะกรรมการศูนย์ฯ เมื่อคณะกรรมการศูนย์ฯ ครบวาระ ผู้ใหญ่
บ้านไม่ได้มีการประชุมราษฎรในหมู่บ้านให้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการศูนย์ฯ ชุด
ใหม่ ผู้ใหญ่บ้าน หรือกำนันจะเป็นผู้คัดเลือกคณะกรรมการศูนย์ฯ ซึ่งอาจเป็นผู้
ที่สนิทสนมกับกำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการศูนย์ฯ จะไม่มีการประชุมกัน
เพราะคณะกรรมการศูนย์ฯ แต่ละคนจะต้องไปประกอบอาชีพทางเกษตรกรรมหรือ
อาชีพส่วนตัว จึงไม่ค่อยมีเวลาดำเนินการเรื่องศูนย์ฯ คณะกรรมการศูนย์ฯ จะไม่
ประชาสัมพันธ์ให้ราษฎรในหมู่บ้านทราบว่า ทางราชการได้สนับสนุนเงินอุดหนุน
ศูนย์ฯ จำนวน 12,500 บาท เพื่อนำไปช่วยเหลือราษฎรที่ประสบปัญหาด้านแรงงาน
และสวัสดิการสังคมในศูนย์ฯ และได้ทราบจากคณะกรรมการศูนย์ฯ ว่าหากประชา
สัมพันธ์ให้ราษฎรรับทราบจะทำให้มีราษฎรผู้เดือดร้อนมาขอรับบริการช่วยเหลือมาก
คณะกรรมการศูนย์ฯ เกรงว่าหากจะพิจารณาช่วยเหลือเงินอุดหนุนศูนย์ฯ ให้แก่ราษฎร
ในศูนย์ฯ ไม่ว่าจะเป็นการให้เปล่า หรือให้กู้ยืมประกอบอาชีพจะมีราษฎรมาใช้บริการ
มาก แต่เงินมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอ บางรายเมื่อไม่ได้เงินอุดหนุนศูนย์ฯ จะเข้าใจ
ว่าคณะกรรมการศูนย์ฯ พิจารณาให้กับญาติพี่น้องของคณะกรรมการศูนย์ฯ ซึ่งทำให้
คณะกรรมการศูนย์ฯ ไม่สบายใจ จึงเก็บเงินอุดหนุนศูนย์ฯ เก็บไว้ในบัญชีไม่นำมาใช้
ทำให้ราษฎรในศูนย์ฯ ไม่ให้ความร่วมมือกับคณะกรรมการศูนย์ฯ ในเรื่องต่าง ๆ ศูนย์
ฯ ขอความร่วมมือมาเพราะราษฎรเห็นว่าศูนย์ฯ ไม่ได้ช่วยเหลืออะไรเลย

คณะกรรมการพัฒนาศูนย์ฯ และบัณฑิตอาสาจึงได้ให้คำปรึกษา แนะนำ
คณะกรรมการศูนย์ฯ ให้ประชาสัมพันธ์ภารกิจหน้าที่ของศูนย์ฯ ให้ราษฎรในศูนย์ฯ ได้

รับทราบ รวมทั้งหลักเกณฑ์การใช้เงินกองทุนศูนย์ฯ ให้ราษฎรในศูนย์ฯ ได้รับทราบทั่วกัน สำหรับการช่วยเหลือราษฎรใดที่ประสบความเดือดร้อนด้านแรงงานและสวัสดิการสังคมในศูนย์ฯ ขอให้ช่วยเหลือผู้ประสบจริง ๆ สามารถชี้แจงให้ราษฎรคนอื่น ๆ ได้รับทราบและเห็นด้วยคณะกรรมการศูนย์ฯ ซึ่งมีอยู่อย่างจำกัด ได้ให้คำแนะนำคณะกรรมการศูนย์ฯ ในการระดมหาเงินกองทุนศูนย์ฯ มาเพิ่มขึ้น เช่น ให้ราษฎรในหมู่บ้านกู้ยืมประกอบอาชีพโดยคิกคอกเบี้ย การจัดทอดกฐินผ้าป่าร่วมกับคณะกรรมการวัด การนำเงินมาลงทุนกับกลุ่มออมทรัพย์ของหมู่บ้าน เป็นต้น การคัดเลือกคณะกรรมการศูนย์ฯ ในกรณีที่คณะกรรมการศูนย์ฯ ครบวาระ 4 ปี ขอให้ผู้ใหญ่บ้านหรือกำนันได้เรียกราษฎรในหมู่บ้านมาร่วมกันประชุมคัดเลือกคณะกรรมการศูนย์ฯ ตามที่ราษฎรต้องการ ก็จะทำให้ราษฎรมีส่วนร่วมในการดำเนินเรื่องศูนย์ฯ และศูนย์ฯ สามารถเป็นที่พึ่งของราษฎรได้ในยามที่เขาประสบความเดือดร้อน

2. ด้านระบบการจัดทำข้อมูลของศูนย์ฯ สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน จังหวัดนครราชสีมา

คณะกรรมการพัฒนาศูนย์ฯ ของจังหวัดนครราชสีมา ร่วมกับบัณฑิตอาสาได้เข้าไปตรวจเยี่ยมศูนย์ฯ รวมทั้งได้มีการอบรมคณะกรรมการศูนย์ฯ ให้ความรู้เรื่องศูนย์ฯ แล้ว พบว่าศูนย์ฯ ส่วนมากไม่มีข้อมูลด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม และข้อมูลอื่น ๆ ที่สำคัญ เช่น ข้อมูลผู้ว่างงาน ข้อมูลผู้ถูกเลิกจ้าง ข้อมูลผู้สูงอายุ ข้อมูลคนพิการ ข้อมูลเงินอุดหนุนศูนย์ฯ ข้อมูลผู้ได้รับการช่วยเหลือจากศูนย์ฯ เป็นต้น การช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาความเดือดร้อนด้านแรงงานและสวัสดิการสังคมในศูนย์ฯ คณะกรรมการศูนย์ฯ จะไม่ค่อยจัดทำบัญชีรับ - จ่าย ให้ถูกต้อง การเบิกจ่ายจะอาศัยผู้ใหญ่บ้านหรือกำนัน ซึ่งเป็นประธานศูนย์ฯ เป็นผู้สั่งจ่ายเงินอุดหนุนศูนย์ฯ ไม่ได้มอบหมายให้เหรัญญิกเป็นผู้จัดทำบัญชีรับ-จ่ายเงินอุดหนุนศูนย์ฯ จะอาศัยการจดจำไว้ในสมอง ประธานศูนย์ฯ จะเป็นผู้รู้เรื่องอยู่คนเดียว

คณะกรรมการพัฒนาศูนย์ฯ ของจังหวัดนครราชสีมา ร่วมกับบัณฑิตอาสาได้มีการอบรมคณะกรรมการศูนย์ฯ ของจังหวัดนครราชสีมา และได้ให้คำแนะนำแก่

คณะกรรมการศูนย์ฯ ในเรื่องการจัดทำข้อมูลผู้ประสบปัญหาด้านแรงงานฯ อย่างเป็นระบบแล้ว ซึ่งก็ได้มอบหมายให้บัณฑิตอาสาไปช่วยเป็นที่เล็งในการจัดทำข้อมูลผู้ประสบปัญหาด้านแรงงานฯ ของศูนย์ฯ รวมทั้งการจัดทำป้ายต่าง ๆ ในศูนย์ฯ เกี่ยวข้องกับการทำหน้าที่ของหน่วยงานกระทรวงแรงงานฯ จังหวัดนครราชสีมาเพื่อให้ราษฎรที่สนใจได้เข้ามาศึกษาหาความรู้เรื่องศูนย์ฯ ได้เป็นอย่างดี และสามารถไปประชาสัมพันธ์ให้กับคนอื่น ๆ ได้

3. ด้านระบบการเงินของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านจังหวัดนครราชสีมา

คณะทำงานพัฒนาศูนย์ฯ และบัณฑิตอาสาได้เข้าไปตรวจเยี่ยมศูนย์ฯ รวมรวมทั้งได้มีการอบรมคณะกรรมการศูนย์ฯ พบว่าศูนย์ฯ ส่วนใหญ่ของจังหวัดนครราชสีมา มีเงินกองทุนศูนย์ฯ อยู่เกิน 12,500 บาท เงินในส่วนที่เพิ่มขึ้นมาจะเป็นดอกเบี้ยที่ธนาคารคิดให้ และบางศูนย์ฯ ก็นำไปให้ราษฎรในหมู่บ้านกู้ยืมรายละ 1,000 บาท หรือ 2,000 บาท โดยคิดดอกเบี้ย 1-2 % ต่อเดือน ระยะเวลากู้ยืม 1 ปี ก็จะทำให้มีเงินดอกเบี้ยเพิ่มขึ้นมา บางศูนย์ฯ ก็นำเงินกองทุนศูนย์ฯ ไปให้กลุ่มอาชีพในศูนย์ฯ นำไปลงทุนผลิตผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้า กลุ่มทำดอกไม้จันทน์ กลุ่มทำปลาต้มฟัก กลุ่มทำไข่เค็มดินสอพอง เป็นต้น สำหรับศูนย์ฯ ที่คณะกรรมการศูนย์ฯ ได้ใช้เงินกองทุนศูนย์ฯ หหมด จำนวน 29 ศูนย์ฯ จะนำไปช่วยเหลือราษฎรในศูนย์ฯ ที่ยากจน และบางศูนย์ฯ ประธานศูนย์ฯ ได้นำเงินกองทุนศูนย์ฯ ไปใช้ส่วนตัว

คณะทำงานพัฒนาศูนย์ฯ และบัณฑิตอาสาได้ไปให้คำแนะนำคณะกรรมการ ศูนย์ฯ ถึงวิธีการใช้เงินกองทุนศูนย์ฯ การระดมเงินทุนเข้าศูนย์ฯ ซึ่งคูแล้วคณะกรรมการศูนย์ฯ มีความเข้าใจและให้ศูนย์ฯ ทำบัญชีรับ - จ่ายเงินกองทุนศูนย์ฯ รวมทั้งทำบัญชีการดำเนินงานช่วยเหลือราษฎร และได้แนะนำให้ นำสมุดบัญชีไปปรับสมุดทุกปีกับธนาคาร สำหรับศูนย์ฯ ที่คณะกรรมการศูนย์ฯ ได้ใช้เงินกองทุนศูนย์ฯ ไปหมดแล้ว ได้ให้แนวทางการระดมเงินเข้าเป็นกองทุนศูนย์ฯ โดยวิธีขอรับบริจาค

จากผู้มีจิตกุศล นักการเมือง การจัดงานโตะจีน การจัดทอดกฐินผ้าป่า เป็นต้น เนื่องจากกระทรวงแรงงานฯ ยังไม่มีนโยบายที่จะมอบเงินอุดหนุนศูนย์ฯ ที่ใช้เงินอุดหนุนศูนย์ฯ ไปหมด ในส่วนของเหรียญกษาปณ์ของศูนย์ฯ ได้ให้คำแนะนำว่าสามารถเก็บรักษาเงินสดไว้เพื่อช่วยเหลือราษฎรยามฉุกเฉินได้ไม่เกิน 3,000 บาท และให้จัดทำบัญชีเงินกองทุนศูนย์ฯ เพื่อแสดงรายละเอียดการรับ - จ่ายเงินกองทุนศูนย์ฯ ให้เป็นปัจจุบันสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งได้รับรายงานจากบัณฑิตอาสาว่าทุกศูนย์ฯ ได้ปฏิบัติตามคำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนาศูนย์ฯ แล้ว

4. คณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านจังหวัดนครราชสีมา

คณะกรรมการพัฒนาศูนย์ฯ และบัณฑิตอาสาได้เข้าไปตรวจเยี่ยมศูนย์ฯ พบว่าศูนย์ฯ ส่วนใหญ่ได้มีประกาศแต่งตั้งคณะกรรมการศูนย์ฯ ตั้งแต่ปี 2538 ซึ่งคณะกรรมการศูนย์ฯ ครบวาระการดำรงตำแหน่ง 4 ปี แต่ไม่มีการประชุมคณะกรรมการหมู่บ้านร่วมกับราษฎรในศูนย์ฯ เลือกตั้งคณะกรรมการศูนย์ฯ ชุดใหม่ บางศูนย์ฯ กำนันหรือผู้ใหญ่บ้านที่ได้รับการเลือกตั้งมาใหม่เข้าใจว่าจะต้องมาเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์ฯ โดยตำแหน่ง บางศูนย์ฯ คณะกรรมการศูนย์ฯ ชุดเก่าไม่มอบบัญชีเงินศูนย์ฯ สงเคราะห์ให้ ทำให้คณะกรรมการศูนย์ฯ ชุดใหม่ ไม่สามารถนำเงินกองทุนศูนย์ฯ ไปช่วยเหลือราษฎรผู้ประสบความเดือดร้อน ด้านแรงงานฯ ในศูนย์ฯ ได้คณะกรรมการพัฒนาศูนย์ฯ และบัณฑิตอาสาได้ให้คำแนะนำในเรื่องการแต่งตั้งคณะกรรมการศูนย์ฯ ตามระเบียบกระทรวงแรงงานฯ ด้วยศูนย์ฯ พ.ศ.2541 เมื่อคณะกรรมการศูนย์ฯ ครบวาระ 4 ปี ให้ผู้ใหญ่บ้านหรือกำนันจัดการประชุมราษฎรในหมู่บ้าน เพื่อให้ราษฎรในหมู่บ้าน คัดเลือกคณะกรรมการศูนย์ฯ ชุดใหม่ จากกำนันผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิในหมู่บ้านและบุคคลอื่นที่เหมาะสม จำนวนทั้งสิ้นไม่น้อยกว่า 5 คน แต่ไม่เกิน 15 คน โดยเน้นขอให้ราษฎรในหมู่บ้านได้คัดเลือกคณะกรรมการศูนย์ฯ ที่เห็นว่าจะมีความเสียสละ อุทิศเวลาให้กับศูนย์ฯ สำหรับกำนัน หรือผู้ใหญ่บ้านได้แจ้งให้เข้าใจแล้วว่าวาระการดำรงตำแหน่งของ

กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีวาระ 5 ปี จะไม่เกี่ยวข้องกับวาระการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการศูนย์ฯ ผู้ใหญ่บ้านหรือกำนันอาจไม่ได้เป็นประธานศูนย์ฯ ถ้าราษฎรในหมู่บ้านไม่ได้คัดเลือกให้เป็นคณะกรรมการศูนย์ฯ นอกจากนั้นได้ชี้แจงบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการศูนย์ฯ ที่ดี สามารถเป็นที่พึ่งของราษฎรที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนด้านแรงงานฯ ได้ โดยให้คณะกรรมการศูนย์ฯ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสียสละ อุทิศเวลาให้กับการทำงานของศูนย์ฯ ถึงแม้จะไม่ได้รับเงินค่าตอบแทนก็ขอให้คณะกรรมการศูนย์ฯ ถือเสียว่าช่วยเหลือผู้ประสบความเดือดร้อนด้านแรงงานฯ ในหมู่บ้านเป็นบุญกุศลที่จะติดตามไปในชาติหน้าต่อไป

5. ด้านอาคารสถานที่ของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านจังหวัดนครราชสีมา

คณะทำงานพัฒนาศูนย์ฯ และบัณฑิตอาสาได้เข้าไปตรวจเยี่ยมศูนย์ฯ พบว่าศูนย์ฯ ส่วนใหญ่ประมาณ 90 % จะตั้งอยู่ที่ประธานศูนย์ฯ คือ บ้านของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน บ้านผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และมีบางส่วนที่ตั้งอยู่สถานที่สาธารณะประโยชน์ของหมู่บ้าน เช่น ศาลาเอนกประสงค์ วัด สถานีนอนามัย เป็นต้น และจะมีป้ายศูนย์ฯ ติดตั้งไว้ทุกศูนย์ฯ บางศูนย์ฯ จะเขียนว่าได้รับการสนับสนุนการจัดตั้งศูนย์ฯ โดยกรมประชาสงเคราะห์บ้าง คณะทำงานพัฒนาศูนย์ฯ และบัณฑิตอาสาได้ให้คำแนะนำแก่คณะกรรมการศูนย์ฯ ขอให้จัดตั้งศูนย์ฯ ที่ราษฎรสามารถติดต่อกับคณะกรรมการศูนย์ฯ ได้สะดวกและอยู่ใกล้แหล่งชุมชนไม่ใช่สถานที่เปลี่ยว ห่างไกลชุมชน

6. ด้านการช่วยเหลือประชาชนของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านของจังหวัดนครราชสีมา

คณะทำงานพัฒนาศูนย์ฯ และบัณฑิตอาสาเข้าไปตรวจเยี่ยมศูนย์ฯ พบว่าคณะกรรมการศูนย์ฯ ส่วนใหญ่ประมาณ 90 % ไม่ค่อยนำเงินกองทุนศูนย์ฯ มาช่วยเหลือราษฎรที่ประสบปัญหาด้านแรงงานและสวัสดิการสังคมโดยการให้เปล่า และให้ราษฎรกู้ยืมเงินไปประกอบอาชีพ เพราะกลัวว่าหากนำเงินกองทุนศูนย์ฯ ไปให้ราษฎรผู้เดือดร้อนดังกล่าว กลัวว่าเงินกองทุนศูนย์ฯ จะสูญทำให้คณะกรรมการศูนย์ฯ มีความผิดต้องถูกลงโทษ และต้องชดใช้เงิน

ให้แก่ทางราชการ แต่ก็มีบางศูนย์ที่จะได้นำเงินกองทุนศูนย์ฯ ไปให้ราษฎรกู้ยืมแล้ว คิดดอกเบี้ยร้อยละ 1-3 ระยะเวลากู้ยืม 1 ปี เมื่อครบ 1 ปี ก็หมุนเวียนให้กับราษฎรคนอื่น ๆ กู้ต่อไป การพิจารณาของคณะกรรมการศูนย์ฯ โดยการหยิบฉลากป้ายชื่อ เป็นที่พอใจของราษฎรในหมู่บ้าน ราษฎรที่รู้ว่าศูนย์ฯ ได้ช่วยเหลือก็คือกลุ่มผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพคนชรา คนละ 300 บาท หมู่บ้านละ 5 คน นอกนั้นจะไม่ค่อยรู้เรื่องการช่วยเหลือของศูนย์ฯ คณะทำงานพัฒนาศูนย์ฯ และบัณฑิตอาสาได้แนะนำให้คณะกรรมการศูนย์ฯ นำเงินกองทุนศูนย์ฯ มาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่าเก็บไว้ในบัญชีเงินกองทุนศูนย์ฯ เพราะไม่มีประโยชน์ การช่วยเหลือราษฎรโดยการให้เปล่าขอให้คณะกรรมการศูนย์ฯ พิจารณาให้ดีให้เป็นผู้ที่เดือดร้อนจริง ๆ ซึ่งราษฎรในหมู่บ้านเห็นชอบด้วยว่าสมควรช่วยเหลือ เนื่องจากเงินกองทุนศูนย์ฯ มีอยู่จำกัดจะช่วยเหลือเพียงเบื้องต้น ตามที่คณะกรรมการศูนย์ฯ จะเป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ให้ราษฎรได้รู้ทั่วกัน หลังจากคณะกรรมการศูนย์ฯ ได้ช่วยเหลือราษฎรผู้ประสบความเดือดร้อนด้านแรงงานฯ โดยการให้เปล่าก็ให้ไปประสานงานกับหน่วยงานราชการหรือภาคเอกชนที่สามารถช่วยเหลือได้มากกว่าศูนย์ฯ

7. การมีส่วนร่วมศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านของหน่วยงาน กรส. จังหวัดนครราชสีมา

จากการที่กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ออกระเบียบกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมว่าด้วยศูนย์ฯ พ.ศ.2541 ให้จังหวัดนครราชสีมา แต่งตั้งคณะกรรมการประสานการดำเนินงานศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านจังหวัดนครราชสีมา คำสั่งจังหวัดนครราชสีมาที่ 206/2542 ลงวันที่ 19 มกราคม 2542 ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมา เป็นประธานกรรมการ รองผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมา (1) เป็นรองประธานกรรมการ หัวหน้าหน่วยงาน กรส. หน่วยงานหลัก 14 หน่วยงาน เป็นกรรมการ และ รสจ.นครราชสีมา เป็นกรรมการ และเลขานุการ เพื่อให้ทำหน้าที่กำหนดแนวทางการประสานงานกับหน่วยราชการ องค์กรภาคเอกชน เพื่อส่งเสริมและพัฒนาศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ศูนย์ฯ ติดตามและประเมินผล รวบรวมปัญหาอุปสรรคและ

ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานของศูนย์ฯ เป็นต้น นอกจากนั้นจังหวัดนครราชสีมาได้มีคำสั่งจังหวัดนครราชสีมา ที่ 18900/2543 ลงวันที่ 4 พฤษภาคม 2543 แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านของจังหวัดนครราชสีมา หัวหน้าหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงาน กรส. ทุกหน่วยงาน เป็นคณะทำงานพัฒนาศูนย์ฯ เพื่อให้คณะทำงานดังกล่าวทำหน้าที่ติดตามเยี่ยมเยียน ให้การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพความเข้มแข็งการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในพื้นที่ที่รับผิดชอบเป็นรายอำเภอ และให้รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรค การแก้ไขปัญหา และข้อเสนอแนะต่าง ๆ แก่คณะกรรมการประสานการดำเนินงานศูนย์ฯ ของจังหวัดนครราชสีมา

การปฏิบัติงานที่ผ่านมาทุกหน่วยงานของ กรส.จังหวัดนครราชสีมาได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานที่เป็นคณะทำงานพัฒนาศูนย์ฯ เจ้าหน้าที่ผู้กำกับดูแลบัณฑิตอาสาสมัครระดับอำเภอได้ให้ความร่วมมือจังหวัดนครราชสีมาในการไปตรวจเยี่ยมศูนย์ฯ ร่วมกับบัณฑิตอาสา และเป็นวิทยากรในการอบรมทบทวนความรู้เรื่องศูนย์ฯ ให้แก่คณะกรรมการศูนย์ฯ ของจังหวัดนครราชสีมาใน 32 อำเภอ/กิ่งอำเภอ เป็นอย่างดี แม้จะมีปัญหาอุปสรรคในเรื่องของงบประมาณ และเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่มีอยู่อย่างจำกัดแต่ก็สามารถทำให้การดำเนินงานของศูนย์ฯ ในปี 2544 ที่ผ่านมาเป็นไปด้วยดี คณะกรรมการศูนย์ฯ ทุกศูนย์ฯ ได้รับคำแนะนำ ปรีกษาหรือเรื่องศูนย์ฯ สามารถนำความรู้ไปช่วยเหลือราษฎรผู้ประสบปัญหาความเดือดร้อนด้านแรงงานและสวัสดิการสังคมในศูนย์ฯ เป็นอย่างดี โดยเฉพาะเรื่องเงินกองทุนศูนย์ฯ คณะกรรมการศูนย์ฯ แจ้งว่าจะช่วยกันดูแลไม่ให้เงินกองทุนศูนย์ฯ สูญหายไปจะมีการหมุนเวียนอยู่ตลอดไป และมีแนวทางที่จะระดมหาเงินกองทุนศูนย์ฯ ให้มีมากขึ้นๆ

8. ข้อเสนอแนะศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านจังหวัดนครราชสีมา

การสร้างความเข้มแข็งให้ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านให้เป็นที่ยอมรับของประชาชนในหมู่บ้าน ควรที่จะดำเนินการดังนี้

1. กรส. จะ ต้องจัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุนศูนย์ฯ ให้กับศูนย์ฯ ที่ได้ ใช้เงินกองทุนศูนย์ฯ ไปช่วยเหลือราษฎรผู้ประสบความเดือดร้อนด้านแรงงาน และสวัสดิการสังคมถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่ กรส. กำหนดหมดไปหรือเหลืออยู่ ไม่มาก เพื่อให้เงินกองทุนศูนย์ฯ มีมากขึ้นไม่ใช่ให้คณะกรรมการศูนย์ฯ ไประดม หาทุนกันเอง ยิ่งในช่วงนี้ภาวะเศรษฐกิจของประเทศอยู่ในช่วงตกต่ำ

2. ควรให้ค่าตอบแทนคณะกรรมการศูนย์ฯ บ้างตามที่เห็นสมควร เพราะปัจจุบันนี้คณะกรรมการศูนย์ฯ ส่วนมากมีฐานะยากจนจะต้องไปประกอบอาชีพ เกษตรกรรมหรืออาชีพส่วนตัว เพื่อนำเงินรายได้มาเลี้ยงครอบครัว หากมาตั้งใจ ทำงานในตำแหน่งคณะกรรมการศูนย์ฯ มากครอบครัวก็เดือดร้อน บางครั้งการทำงานในตำแหน่งคณะกรรมการศูนย์ฯ จะถูกราษฎรในหมู่บ้านที่ไม่เข้าใจการปฏิบัติงานของศูนย์ฯ คำว่าไม่มีความยุติธรรมในการช่วยเหลือราษฎรผู้ประสบความเดือด ร้อนในศูนย์ฯ

3. ควรมีการจัดอบรมทบทวนความรู้เรื่องศูนย์ฯ ให้แก่คณะกรรมการ ศูนย์ฯ อย่างสม่ำเสมออย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง และพยายามจัดเตรียมหลักสูตรที่มีความ สำคัญให้แก่คณะกรรมการศูนย์ฯ รวมทั้งนำคณะกรรมการศูนย์ฯ ไปศึกษาดูงานศูนย์ฯ ที่บริหารงานศูนย์ฯ ได้ดีเด่นเป็นที่ยอมรับของประชาชนในศูนย์ฯ

4. ควรมีจัดประกวดศูนย์ฯ เป็นประจำทุกปี พร้อมให้รางวัลแก่ศูนย์ฯ ที่ ดีเด่นเป็น โล่ประกาศเกียรติคุณ และเงินรางวัล เพื่อเป็นขวัญกำลังใจแก่คณะกรรมการ ศูนย์ฯ โดย กรส. จะต้องให้ศูนย์ฯ ที่ดีเด่นไปรับรางวัลที่ กรส. และให้นายกรัฐมนตรี หรือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมเป็นผู้มอบรางวัลดังกล่าว ซึ่งจะช่วยให้คณะกรรมการศูนย์ฯ ได้มีความภูมิใจและได้เผยแพร่ชื่อเสียงการดำเนินการ ของศูนย์ฯ ให้บุคคลภายนอกได้ทราบไม่ใช่ว่ารู้แค่ระดับอำเภอ

5. กรส. ควรกำชับให้หน่วยงาน กรส. ทุกกรมได้ให้ความสำคัญเรื่องศูนย์ เป็นเรื่องสำคัญมาก ขอให้เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานออกไปตรวจเยี่ยมให้คำปรึกษา แนะนำเรื่องศูนย์ฯ แก่คณะกรรมการศูนย์ฯ อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 วัน

6. การดำเนินการเรื่องศูนย์ฯ กรส. ไม่ควรออกระเบียบบังคับให้คณะกรรมการศูนย์ฯ ต้องปฏิบัติตามระเบียบมากเกินไป น่าจะเป็นคู่มือให้เขาปฏิบัติตาม มากกว่าบังคับ แล้วให้เขาเป็นผู้คิดเอง ร่วมกันทำเอง และแก้ไขปัญหาคด้วยตนเอง

7. กรส. ควรสนับสนุนงบประมาณ และคนเพิ่มให้กับสำนักงาน รสจ. นครราชสีมา เลขานุการคณะกรรมการประสานการดำเนินงานศูนย์ฯ ของจังหวัด นครราชสีมา

*****

บทที่ 5

แนวทางการพัฒนาศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านในจังหวัดนครราชสีมา โดยนายสุรศักดิ์ ทวีปรีक्षा เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 5

จากผลการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านในจังหวัดนครราชสีมาที่ผ่านมาจึงได้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน ข้าพเจ้าจึงขอเสนอแนวทางในการพัฒนาศูนย์ฯ โดยกำหนดแนวทางไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. เตรียมเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน
2. เตรียมประชาชน
3. วางแผนแบบมีส่วนร่วมระหว่างเจ้าหน้าที่ คณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน
4. การดำเนินการ
5. ติดตามประเมินผล

การเตรียมเจ้าหน้าที่ มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ปรับแนวความคิดของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานศูนย์ของสงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านให้ไปในทิศทางเดียวกัน โดยให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน และใช้ศูนย์ฯ เป็นกลไกในการพัฒนาการให้บริการต่าง ๆ ให้ผ่านศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน เมื่อศูนย์ฯ เข้มแข็งก็สามารถตอบสนองความต้องการของชาวบ้านได้

2. สร้างจิตสำนึกในการพัฒนา เจ้าหน้าที่ทุกคนต้องสร้างจิตสำนึกในการพัฒนารับใช้ประชาชน โดยถือว่าเจ้าหน้าที่ทุกคนเป็นพวกเดียวกันไม่ยึดติดกรม หรือกระทรวง ทำงานมุ่งหมายที่ประชาชน อีกทั้งต้องเข้าใจงานพัฒนาควบคู่ไปกับการจัดสวัสดิการสังคม คุณภาพ ปัญหาทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม ประเพณี ควบคู่กับงานประจำ ซึ่งรับผิดชอบและต้องมีความเชื่อในการรวมกลุ่มองค์กรในชุมชน ซึ่งจะ เป็นกำลังในการทำงาน โดยเฉพาะศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ซึ่งเป็นองค์กรประชาชนที่ทำหน้าที่ในการจัดสวัสดิการในหมู่บ้าน

3. เข้าใจระบบข้อมูลที่ใช้ในการพัฒนาศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับระบบข้อมูลหลายด้านดังนี้

3.1 ข้อมูล กชช. 2 ค. ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน
ข้อมูล จปฐ. คือ ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานระดับครัวเรือนและนำมา

ประมวลเป็นระดับหมู่บ้าน

3.3 ข้อมูล สสค. หรือข้อมูลด้านสวัสดิการสังคมของครัวเรือน

3.4 ข้อมูลของหน่วยงานต่างๆ เช่น ข้อมูลโครงสร้างประชากรและกำลังแรงงาน ข้อมูลการว่างงาน อัตราแรงงานทั้งในและต่างประเทศ ข้อมูลด้านประกันสังคม ข้อมูลด้านการฝึกอาชีพ ข้อมูลด้านกองทุนหมู่บ้าน

3.5 ต้องทราบนโยบายและแนวการปฏิบัติงานของหน่วยงานแต่ละหน่วยงาน ไม่ก้าวท้าวซ้ำซ้อนกัน อาจจะมีการบูรณาการในงานที่ซ้ำซ้อนกัน

3.6 ประสบการณ์พัฒนาที่ผ่านมา การพัฒนาต้องไม่ลืมที่จะนำเอาข้อมูล ประสบการณ์เดิมที่ผ่านมา การเข้าใจอดีต และนำสิ่งดี ๆ ที่เกิดขึ้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ จะทำให้การพัฒนาต่างๆ มีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จได้ต่อไป

แนวทางในการเตรียมเจ้าหน้าที่เพื่อพัฒนาศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

1. จัดประชุม สัมมนา หน่วยงานในสังกัด กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมในจังหวัดนครราชสีมา เพื่อให้ทราบนโยบาย ทิศทาง และแนวทางในการสร้างศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านให้เข้มแข็ง

2. จัดประชุม สัมมนา ผู้ที่เป็นวิทยากรที่จะเข้าไปพัฒนาศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน อาจมีหลายหน่วยงานซึ่งสังกัดกระทรวงอื่นๆ เช่น เจ้าหน้าที่จากกระทรวงเกษตร พาณิชย อุตสาหกรรม พัฒนาชุมชน ฯลฯ กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ทุกคนและถือว่า การพัฒนาศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน เป็นภาระหน้าที่ของทุกคน

3. เผยแพร่ขยายแนวความคิดส่งองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอ จังหวัด ให้ทุกหน่วยงานมีส่วนร่วมในแนวคิด เข้าใจและสามารถที่จะประสานแผนโครงการตลอดจนทรัพยากรต่างๆ ในระยะต่อไปได้

เตรียมชาวบ้าน

เพื่อให้ชาวบ้านในพื้นที่เข้าใจแนวความคิดในแนวทางการพัฒนาศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน และเพื่อปรับแนวคิดจากได้รับการช่วยเหลือมาเป็นรู้จักคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหา และเชื่อมั่นในศักยภาพของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

แนวทางในการเตรียมชาวบ้าน มีดังนี้

ประชุม อบรม สัมมนา คณะกรรมการหมู่บ้าน และคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ผู้ประสานงานศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ให้ตื่นตัว และสนใจที่จะเตรียมกระบวนการพัฒนาศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน โดยให้เจ้าหน้าที่ไปทำการชี้แจงในหมู่บ้าน หรือจัดโครงการอบรมทบทวนคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรหมู่บ้าน

วางแผนแบบมีส่วนร่วม

มีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ในการทำงานอย่างเป็นระบบและนำสู่ความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ แนะนำการดำเนินงาน หลังจากผ่านขั้นตอนการเตรียมข้าราชการและชาวบ้าน และเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ได้ร่วมกับเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น พัฒนาการ เกษตรอำเภอ ฯลฯ รวมทั้งคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ร่วมกันคิดถึงแนวทางการพัฒนาศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน จะร่วมกันตรวจสอบข้อมูลที่มีอยู่ เช่น จำนวนประชากรในหมู่บ้าน การได้รับความช่วยเหลือจากศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน การกู้ยืมเงินของชาวบ้านจากศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ระบบบัญชีศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

การวิเคราะห์ข้อมูล หลังจากที่ได้ข้อมูลต่าง ๆ ที่ต้องการแล้วก็นำเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล โดยให้ชาวบ้านรวมทั้งผู้นำด้านต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน โดยให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันแก้ปัญหาและวิเคราะห์ถึงสาเหตุทางเลือกที่จะแก้ไขและร่วมกันตัดสินใจใช้ทางเลือกที่ดีที่สุดในการแก้ไขปัญหา โดยระบุกิจกรรมที่จะแก้ไขปัญหาในแต่ละปัญหา

แนวทางการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ต้องให้ทุกฝ่ายร่วมกันจัดลำดับความสำคัญ ดังนี้

1. ปัญหาและความต้องการที่สามารถแก้ไขได้ด้วยตนเอง ไม่ต้องขอรับความช่วยเหลือจากภายนอกหมู่บ้านดำเนินการเองได้
2. ปัญหาและความต้องการที่มีความจำเป็น ต้องขอรับความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอก ซึ่งอาจเป็นในด้านของทรัพยากร หรือด้านวิชาการจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนแล้วแต่กรณี

3. การจัดทำแผน เป็นการกำหนดแนวทางการพัฒนาอย่างกว้าง ๆ ของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และจะครอบคลุมระยะเวลาที่ทำการแต่ต้องนำมาวิเคราะห์ ความเป็นไปได้อีกครั้งหนึ่ง ว่าถูกต้องตรงกับปัญหา ตรงกับความต้องการ ของบ้านหรือไม่

4. จัดทำแผนปฏิบัติงาน หลังจากพิจารณาความเป็นไปได้ แล้วจัดทำแผนลงสู่การปฏิบัติ โดยนำกิจกรรมที่ต้องการแก้ไขปัญหา ปัจจุบันมาจัดทำในรูปกิจกรรมเป้าหมาย ระยะเวลาดำเนินงานการงบประมาณผู้รับผิดชอบ

การประสานแผน

1. การประสานแผนปฏิบัติงานกับองค์การบริหารส่วนตำบล แร่งงาน และสวัสดิการสังคมจังหวัด ประชาสงเคราะห์จังหวัด ฯลฯ เพื่อเป็นการประสานงานและประสานทรัพยากรในการดำเนินงาน

2. การดำเนินการในการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ หรือกิจกรรมที่ได้กำหนดไว้ นั้น ควร เริ่มต้นจากการประชุมซักซ้อมแผนปฏิบัติงานกิจกรรมศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำ หมู่บ้านของกรรมการหมู่บ้าน และเจ้าหน้าที่หน่วยงานต่าง ๆ ก่อน

บทบาทของเจ้าหน้าที่ขึ้นดำเนินการ จะเป็นเสมือนที่เลี้ยงคอยช่วยในการสนับสนุนตามศักยภาพของชาวบ้าน ไม่คัดสินใจแทนชาวบ้าน

1. เป็นผู้ให้ความรู้ เทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อเป็นทางเลือกใช้ชาวบ้านเป็นข้อมูลคัดสินใจ

2. เป็นที่ปรึกษาชี้แนะให้ข้อมูลข่าวสาร เพื่อให้ชาวบ้านมั่นใจและมีความพร้อมในการทำงาน

3. เป็นผู้ประสานทรัพยากรภายในและภายนอก เพื่อเอื้ออำนวยในการทำงานพัฒนาหมู่บ้าน ตามวัตถุประสงค์

4. เป็นผู้กระตุ้นให้กำลังใจ เนื่องจากการพัฒนาต้องเกี่ยวพันปัจจัยหลายประการทั้งบุคคล หน่วยงาน สภาพแวดล้อมต่าง ๆ เจ้าหน้าที่คอยกระตุ้นให้ชาวบ้าน ผู้ปัญหาและรู้จักรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

ติดตามประเมินผล

มีวัตถุประสงค์ เพื่อที่จะติดตามความก้าวหน้าของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน เพื่อรับทราบปัญหา อุปสรรค ร่วมกันพิจารณาแก้ไขให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างค่อเนื่อง และบรรลุเป้าหมายที่ตั้งเอาไว้อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับการประเมินผลศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน จะประเมินและทบทวนการปฏิบัติงานตั้งแต่เริ่มต้น ว่าสอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงหรือไม่ และการประเมินไม่ควรประเมินจากจำนวนกิจกรรมที่ทำเพื่อมุ่งประชาสัมพันธ์ ควรประเมินความสำเร็จจากความสามารถของชาวบ้าน ในการตัดสินใจและความสามารถในการแก้ไขด้วยตนเอง รวมทั้งความเข้มแข็งของกลุ่มต่าง ๆ การประเมินผล โดยใช้ การติดตามงานในพื้นที่ การประชุม อบรม สัมมนา การจัดเก็บข้อมูล และการรายงานผล เป็นต้น

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการสร้างความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

การพัฒนาศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านให้สู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ จะเกี่ยวพันกับปัจจัยหลายประการทั้งในด้านแนวคิด การนำไปปฏิบัติ และ การติดตามประเมินผล ตลอดจนคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ดังนั้น พอดีที่จะวิเคราะห์ได้ ดังนี้

1. ปัจจัยด้านแนวคิด การนำแนวคิดเรื่องศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน กำหนดรูปธรรมให้ชัดเจนในหมู่บ้าน เกี่ยวกับพัฒนาการดำเนินงานในศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

1.1 ความชัดเจนเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านที่จะเข้มแข็ง ต้องมีความหมายครอบคลุมทั้งด้านรายได้ คุณภาพชีวิต และบริการสวัสดิการสังคม ฯลฯ

1.2 ความต่อเนื่อง การสร้างความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน จำเป็นต้องใช้เวลาในการพัฒนาพอสมควร เพราะการสร้าง ความเข้มแข็งความสมบูรณ์ทุกด้าน เป็นเรื่องที่มีความซับซ้อน และต้องอาศัยปัจจัยหลายด้าน ดังนั้นความต่อเนื่องจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะสานต่อกิจกรรมต่าง ๆ ที่ดำเนินการอย่างเป็นระบบในระยะเริ่มแรกให้ก้าวไปสู่ความเข้มแข็งในระยะต่อไป

2. ปัจจัยด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติไปสู่ความสำเร็จ

2.1 ความชัดเจนของการกำหนดกระบวนการ และขั้นตอนในการนำนโยบายในการพัฒนาการปฏิบัติแต่ละพื้นที่ ต้องมีการกำหนดกระบวนการ และขั้นตอนที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพที่สุด ภายใต้อำนาจการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยอาศัยแผนเป็นแนวทางในการพัฒนา

2.2 การประสานบทบาทระหว่างหน่วยงาน การนำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความเข้มแข็งในศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน นอกจากจะต้องชัดเจนในเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน และต้องมีความชัดเจนในการแบ่งบทบาทหน้าที่ โดยใช้การมีส่วนร่วมเป็นหลัก แต่ต้องมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการของการพัฒนาตั้งแต่การเตรียมเจ้าหน้าที่ เตรียมชาวบ้าน การวางแผนแบบมีส่วนร่วม ดำเนินการและการติดตามประเมินผล

ปัจจัยที่ต้องคำนึงในเรื่องการประสานบทบาทของหน่วยงาน คือทัศนคติของข้าราชการแต่ละหน่วยงาน เช่น ประชาสงเคราะห์จังหวัดมองว่า ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านได้มอบหมายให้ แรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดรับผิดชอบแล้ว ในกรณีการปรับทัศนคติ จึงมีความจำเป็นมาก เพื่อที่จะ

สร้างแนวคิดร่วมกันว่า งานศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ไม่ใช่ว่าเป็นงานของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง ทุกหน่วยต้องร่วมแรง ร่วมใจกันทำ และการพัฒนาจะเริ่มต้นจากจุดเล็ก ๆ ก่อนแล้วจึงขยายไปจุดใหญ่ ประสบการณ์และการเรียนรู้จากพื้นที่ที่มีความพร้อม ก้าวสู่การพัฒนาศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านให้เข้มแข็งต่อไป

2.3 ความยืดหยุ่นของกระบวนการทำงาน แม้ว่าจะมีการประสานบทบาทระหว่างหน่วยงานอย่างชัดเจน โดยมีกลไกที่สำคัญ คือ แผนปฏิบัติงาน ทุกฝ่ายจึงยอมรับถึงความยืดหยุ่นของกระบวนการ อาจมีการปรับ ลด เพิ่ม หรือขยายภารกิจส่วนใดส่วนหนึ่ง ได้ตลอดเวลา เพื่อความเหมาะสมของสถานการณ์ เช่น การปรับเปลี่ยนต่าง ๆ จากกลุ่มเป้าหมาย

2.4 ความสามารถของผู้นำของศูนย์สงเคราะห์ประจำหมู่บ้าน อาจกล่าวได้ว่าบุคคลเป็นทรัพยากรที่สำคัญเหนือสิ่งใดในองค์กร การทำงานของผู้นำศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ลักษณะส่งเสริมแนะนำยอมรับฟังความคิดเห็น กระตุ้นจูงใจให้เกิดมีส่วนร่วมปรึกษาหารือกันอยู่เสมอทำงานในรูปแบบงานศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านที่ทุกคนมีส่วนร่วม จึงน่าจะส่งผลความสำเร็จของการสร้างความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ประจำหมู่บ้านให้เข้มแข็งได้

2.5 ระบบข้อมูลเพื่อการพัฒนาข้อมูลที่ถูกต้อง แม่นยำ ทันสมัย รวมถึงการประมวลผลให้พร้อมในการตัดสินใจ จึงมีความจำเป็นอย่างสูง การเก็บข้อมูลร่วมกัน จึงต้องให้ความสำคัญในเชิงคุณภาพ มาตรฐาน ข้อมูลที่ดีจะสามารถนำมาจัดทำแผน ในระยะต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.6 การสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งจากภาครัฐและเอกชน สนับสนุนด้านงบประมาณและเทคนิคต่างๆ จึงน่าจะมีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานสร้างความเข้มแข็งให้ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

2.7 ศักยภาพของเจ้าหน้าที่ ปัจจุบันบุคลากรของสำนักงานแรงงาน และสวัสดิการสังคมจังหวัดที่ปฏิบัติงานอยู่ต้องรับผิดชอบงานหลายด้าน รวมทั้งงาน ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ทำให้เจ้าหน้าที่บางคนที่มีพื้นฐานด้าน การจัดบริการสวัสดิการสังคมมาน้อย ขาดความลึกซึ้งในเรื่องแนวคิดวิธีการ หลักการ อาจจะมีผลต่อความสำเร็จกับเป้าหมายที่วางไว้

3. ปัจจัยด้านการปฏิบัติการและประเมินผล การพัฒนาที่มีประสิทธิภาพต้องมีการติดตามประเมินศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

การประเมินผลอย่างจริงจังต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ เครื่องมือ และมาตรการกำหนดใช้ในการพัฒนาศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านให้เข้มแข็ง เช่น การสำรวจข้อมูลต่างๆ และการรายงานผล จำเป็นจะต้องให้ความสำคัญในเชิง ปริมาณคุณภาพ เวลา งบประมาณ เพื่อนำมาร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาแนวทาง อีกทั้งยังเป็นการกระตุ้นในการปฏิบัติงานแก่เจ้าหน้าที่ได้อีกทางหนึ่งด้วย

4. ปัจจัยเกี่ยวกับชาวบ้าน

เป้าหมายของการพัฒนาหมู่บ้านที่คนเป็นศูนย์กลาง ชาวบ้านจึงมีความสำคัญที่สุดและกลไกหลักของกระบวนการพัฒนาศูนย์สงเคราะห์ราษฎร ประจำหมู่บ้าน

4.1 ทักษะคติของชาวบ้าน ชาวบ้านที่ได้รับการสงเคราะห์จาก กิจกรรมศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน จะเป็นผู้ที่ยากจน ขัดสน มีปัญหา ทางสังคมมาก่อน ชาวบ้านจึงได้รับความช่วยเหลือ จึงมักจะรอคอยแต่ความช่วยเหลือ คิดว่าการพัฒนาเป็นหน้าที่ของทางราชการ ขาดการศึกษาเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสาร จะยังมีทัศนคติอยู่ในกรอบจำกัด ไม่สนใจที่จะปรับปรุงพัฒนาสิ่งต่างๆ ให้ดีขึ้น ไม่สนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมใด ๆ การปรับเปลี่ยนทัศนคติของชาวบ้านให้ คิดพึ่งตนเอง และเข้าร่วมในกระบวนการเรียนรู้ในกิจกรรมศูนย์สงเคราะห์ราษฎร ประจำหมู่บ้าน จึงเป็นที่ท้าทายความสามารถของเจ้าหน้าที่และคณะกรรมการศูนย์

สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านเป็นอย่างยิ่ง ความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎร
ประจำหมู่บ้าน จะต้องวางรากฐานจากความเข้มแข็งของชาวบ้าน การสร้างศูนย์
สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านให้เข้มแข็ง ต้องใช้ กลยุทธ์ต่าง ๆ เป็นอย่างมากเนื่อง
จากระบบโครงสร้างสังคมไทย ไม่เคยชินกับระบบการทำงานเป็นกลุ่ม ซึ่งมีความ
เป็นทางการ แต่มีค่านิยมในเรื่องการทำงานแบบตัวใครตัวมัน

*****

บทที่ 6

สรุปและข้อเสนอแนะ

การสร้างศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านให้เข้มแข็ง จะต้องมีแนวคิดจากการใช้ชาวบ้านเป็นฐาน โดยเชื่อมั่นว่า หากชาวบ้านมีส่วนร่วมจะทำให้ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านเข้มแข็ง แต่การนำไปสู่ความสำเร็จในการทำศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านให้เข้มแข็ง ชาวบ้านมีรายได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ตลอดจนมีสวัสดิการครอบคลุมทุกด้านอย่างเพียงพอ คงต้องคำนึงถึงปัจจัยหลายประการ จึงขอเสนอ เพื่อเป็นแนวทางส่งเสริมและสนับสนุนในการให้ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วย

1. การสร้างความชัดเจน

การทำงานเป็นรูปธรรม ผู้รับผิดชอบแต่ละหน่วยงานต้องมีความชัดเจนในเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ นอกจากการจัดประชุม ชักซ้อมชี้แจงทำความเข้าใจแล้วควรมีหนังสือประสานงานระหว่างหน่วยงานอย่างเป็นทางการ จัดทำคู่มือแนวทางการปฏิบัติ รวมทั้งจัดทำข่าวประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความต่อเนื่อง กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ควรกำหนดนโยบายให้หน่วยงานทุกหน่วยในสังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมรับผิดชอบร่วมกัน

2. เพิ่มประสิทธิภาพในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

2.1 เพื่อสร้างความชัดเจนของกระบวนการขั้นตอน ในการนำนโยบายของกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมเกี่ยวกับงานศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านไปปฏิบัติ กระทรวงฯ ควรเชิญข้าราชการทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคมาร่วมกัน กำหนดรูปแบบ ขั้นตอน การพัฒนาศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

บ้าน เช่น ปรับรูปแบบตัวชี้วัดศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านที่เข้มแข็ง ไม่ใช่
ทางส่วนกลางเป็นผู้กำหนด จะต้องกำหนดตัวชี้วัดต้องรับฟังความคิดเห็นจาก
ส่วนภูมิภาคด้วย

2.2 การประสานงานให้มีประสิทธิภาพการประสานกับหน่วยงานต่าง
ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ต้องมีรูปแบบอย่างเป็นทางการ และไม่เป็นทางการดังนี้

2.2.1 ใช้การประชุมเชิงปฏิบัติ การมีส่วนร่วมตั้งคณะกรรมการทำงาน
ร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น คณะทำงานพัฒนาศูนย์สงเคราะห์ราษฎร
จังหวัดนครราชสีมา โดยการให้จังหวัดออกคำสั่งแต่งตั้งเป็นทางการ

2.2.2 ใช้กิจกรรมสร้างสรรค์ที่ไม่เป็นทางการ เช่น การประชุม
การแข่งขันกีฬา การร่วมงานสังสรรค์ปีใหม่ระหว่างหน่วยงานกระทรวงแรงงาน
และสวัสดิการสังคม

2.2.3 การพัฒนาศักยภาพบุคลากร เช่น การฝึกอบรมเพิ่มเติมการ
ศึกษาดูงาน การประกวดศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

3. การพัฒนาระบบการติดตามผล

การสร้างทีมงานนิเทศและติดตามผลการดำเนินงาน เนื่องจากการ
พัฒนาศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน เป็นการพัฒนาที่ค่อนข้างมีรายละเอียด
ซับซ้อนและเป็นงานด้านสวัสดิการสังคม ซึ่งเจ้าหน้าที่สำนักงานแรงงานและสวัสดิ
การสังคมไม่คุ้นเคย นอกจากการนิเทศติดตามผลแล้ว การผลิตเอกสารทางวิชาการการ
จัดทำคู่มือศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

สำหรับในระดับนโยบายกระทรวง ควรมีผู้ตรวจราชการกระทรวง หรือผู้
ที่ได้รับมอบหมายออกตรวจเยี่ยมศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ให้คำแนะนำ
เพื่อปรับปรุงแก้ไขเป็นระยะ ๆ

นอกจากนี้ ควรมีการประเมินผลในเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาอย่างเจาะลึก เพื่อนำมาประกอบในการพิจารณาทบทวนปรับปรุงแนวทางการปรับปรุงศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านต่อไป ทั้งนี้ควรเปิดโอกาสให้สถานศึกษาองค์กรเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้วย

กลไกที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งในระบบติดตามประเมินผล คือ เครื่องชี้วัดควรมีการทบทวนปรับปรุงให้ถูกต้อง แม่นยำ และเป็นปัจจุบัน

4. การพัฒนาชาวบ้าน และคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

4.1 การปรับทัศนคติของชาวบ้าน จากการรอคอยการช่วยเหลือมาสู่การพึ่งพาตนเอง ไม่ว่าจะดำเนินการทำกิจกรรมอะไร ต้องเริ่มจากความต้องการที่แท้จริงของชาวบ้านก่อน

4.2 การสร้างผู้นำศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่ควรให้การสนับสนุนส่งเสริมให้กำลังใจช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะในระยะเริ่มต้นการฝึกอบรมเพื่อยกระดับความรู้สนับสนุนให้มีกิจกรรมของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน หากมีปัญหาให้ใช้กระบวนการกลุ่มในการแก้ไขปัญหาเป็นระยะ ๆ ปักติแล้วชาวบ้าน และผู้นำ จะคาดหวังว่าภาระการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ จะต้องแก้ไขได้อย่างรวดเร็ว เจ้าหน้าที่ต้องพยายามชี้แจงทำความเข้าใจถึงขีดความสามารถขั้นตอนการแก้ไขปัญหาความเป็นไปได้ ในการแก้ไขปัญหาและดำเนินการทุกวิถีทางที่จะชี้ให้เห็นปัญหาต่าง ๆ ได้รับการแก้ไขที่ถูกต้อง และระยะเวลาที่จะรอคอยได้

5. การพัฒนาศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ต้องคำนึงถึงคุณภาพมากกว่าปริมาณ มุ่งพัฒนาให้ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้ กล่าวคือ มีกิจกรรมสนองตอบความต้องการพื้นฐานของชาวบ้าน มีการตัดสินใจและดำเนินงานร่วมกัน มีการปรับตัวเพื่อความมั่นคง มีการกระจายผลประโยชน์ ซึ่งการส่งเสริมให้ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ดังกล่าว ต้องคำนึงถึงปัจจัยทั้งผู้นำ และคณะกรรมการมีความสามารถ

การนำวัฒนธรรมชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด แนวการพัฒนาศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านให้เข้มแข็ง ต้องคำนึงถึงรูปแบบวัฒนธรรมประเพณีของแต่ละชุมชน และใช้วัฒนธรรมประเพณีเป็นกลไกสู่การพัฒนา รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้นำต่าง ๆ มีส่วนร่วมเป็นที่ปรึกษาของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน หรือร่วมทำกิจกรรมด้านอื่น ๆ

เจ้าหน้าที่ของสำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัด หรือเจ้าหน้าที่หน่วยงานสังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม หากมีโอกาสเข้าไปร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อประสานให้มีการบรรจุแผนการพัฒนาด้านสังคม ปრაกฏในแผนพัฒนาตำบล ซึ่งจะมีผลในทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมต่อไป

*****